

„Ставмыввса пролетаріјас, ӧтувтӧдӧ“!

ЗАКОНІАССӦ СӦВЕТ-РЕСПУБЛІКАЛЫГ КОЛӦ
ТӦдМАВНЫ БЫд КОМІ УЖАЛЫГЛЫ!

Н. ЛАГОВІЈЕР

КЫЗІ НОРАГНЫ
Суд-прігӧвӧрјас-вылӧ
да
решеннејас-вылӧ

КОМІ ӦГА ЛЕЗАН-ІН 1927
Сыктывдінкар.

Коми-3
3-1671

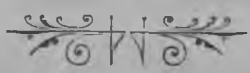
Н. Лаговіјер.

1763

Г. П. Б. в Л. П. П.
СВЯЗ. ЭКЗ.
1928.

Кызі норасны
суд прігөвөрјас-вылө
да решенъејас-вылө.

Роч-вылыг комиён лөсөдіс Ілля-Өльөксан.

Комі нига лөзан-ін.
Сыктывдінкар
1927-во.

207

1934

170-8/7

Н. Лаговьер. Как обжаловать приговоры и решения суда. Перевод
Истомина А. С.

Типограф. Коми Издательства.

г. Устьысольск.

Облит № 344

Тираж 2000.

Мед-возра жүкөн.

Мыла быд мортлы колө төдны кызі норасны суд прігөвөрјас да решенънејас-вылө.

Судөн вөчөм прігөвөрјас да решенънејас-вылө поңо норасны, судітчыјаслы тајө зев буртор. Прігөвөр-вылө лібө решенъне-вылө норасөмөн, абу-кө судыс закон-герті судітөма норасы-гөс, кассатсіја-суд (норасан-ін) оз вынөд прігөвөрсө лібө решенънесө.

Сөвет государствоыд төждыгө, мед судыдлөн судітөмыс— прігөвөрјасыс да решенънејасыс вөліны закон-герті. Төждыгө суд-ужтө бурмөдны, мед нелучкіјасыс судітөмас нөті ез лоны. Сы-вөсна Сөвет правітельствоыд судџајасад пунктө ужалыг-јөз-піыг—робочей да крестанаөс. Јөз-уждөн олығјас судџаын овны оз вермыны,—Сөветвластыд суд нуөдан ужтө, ужалыг јөзөс омөль торјасыг мездан ужтө налы некор оз сет. Законыд-өд дорјө ужалыг јөзөс, а судџајасыд кутасны судітны закон-герті сөмын агныс-кө ужалыг-јөз-пөвсыг петөмаөс.

Судџајасыд колөны төлка, вежөра јөз, мед кужасны ужсө бура пуктыны. Сещөм јөзыд міјан оз-на тырмы. Сы-понда Сөвет правітельствоыд судџајасө велөдө выль јөзөс робочей да крестана-піыг. Сегга-өд і вежөра, өлөмөн ужалыг судџајас-лөн артмывлө нелучкіјасыд. Мед-егкө нелучкіјасыс, незакон-герті вөчөмыс лоі ещажык, законтө лөсөдөма гөгөрвоана, законыд судџајаслы бура вісталө-петкөдлө кызіжык судјассө нуөдны, дај выліжыкса суд-органјасыд сіз-жө сетөны бур,-гөгөрвоана індөдјас. Нөшта-на уна-ногөн Сөвет-правітельствоыд отсалө судыдлы, мед-тыкө сөмын буржыка пуктыны ужсө сөвет судлыг.

Міјан судыд өні ужсө нуө бура-код-нын. Кымын воңо олам, сымын бурмө, сөмын кыткө да кыткө судыдлөн нелучкіјасыд век вермасны лоны. Неуна-кө судџајасыд судітчыјасыдлыг вісталөмсө оз гөгөрвоыштны, лібө мөд-ногөн гөгөрвоасны-лы, суд-прігөвөрыд вермас-нын лоны незакон-герті: ыжыд мыжыг омөла мыждасны, лібө ічөт мыжыг јона мыждасны; сіз-жө, шуам, гражданскеј делө-куза: перјыгыслы закон-герті колө вөлі сетны перјан-торсө-да, ез перјыны, лібө оз вөлі ков перјынысө-да, перјісны, сіз воңө. Мед-егкө сещөм нелучкіјасыс

судитомјасын да мыждомјасын ез лоны судыслон, мед ескө закон-тујыс судыд пригөвөрјаснас, мыждомјаснас да решењејаснас ез кеж, а кежас-кө, меым веккөдны,—суд пригөвөрјас да решењејас-вылө поџө норагны.

Сиџ-кө, норасөмыд јона буртор вермас вөчны судитчыјас-ыдлы. Сөмын робочејыд да крестянаыд јона-на пемыдөг, оз-на төдны кыџи да кытчө норагны пригөвөрјас да решењејас-вылад. Норагөмтө гижны кужтом-понда да гөгөрвотөм-понда незакон-серти мыждөмтө (судитөмтө) судитчыјаслы лө терпитны. Мукөд мортыс ескө-и норагас-да, законтө төдтөг, сорөн—пөра колөм-бөрас либө норагас кодлы оз ков, норагөмас гижас ков-төм торјассө, а колансө оз саммы гижныс, а мукөдыс и џикөџ оз гөгөрвоны норагнысө.

Ставыс тајө, ферт, пемыдлун вөсна да закон төдтөм-вөсна.

Суд-пригөвөрјас-вылө да решењејас-вылө поџө норагны.

Судјас видлалөны уголовнеј да гражданскеј делөјас.

Уголовнеј делөјасөн шугөны мыж-вөчөмјас, шуам-көт: гусасөм, калым бөстөм, общественнеј гөм да ембр лотажтөм, мортөс нөјтөм, вјјөм да мукөд, јөзлы либө государстволы, омөлтөр вөчөмјас.

Сөвет государство сещөм омөлтөрјаскөд вермасө суд-пыр. Морт-кө вөчис омөлтөр (мыж) да закон-серти-кө сјјөс колө мыждыны, судлы сы-јылыс гетчө мед-ыжыд кыв. Судыд делөсө видлалас да, адџас-кө мортлыс мыжлунсө, мыждас уголовнеј закон чукөрсө мыжлы-лөсалан статта-серти.

Судыд-кө мыждас мыжтөм мортөс, либө мездас мыжа мортөс, пригөвөрыд судыдлөн оз ло закон-серти. Мед сещөм нелучкијасыс оз лоны, судыдлы пыр колө судитны закон-индөдјас-серти. Сы-вылө Сөвет-государстволөн лөсөддөма Уголовнеј (мыжа) делөјас видлавны Мыждана Закон-Чукөр (Уголовнеј Кодекс) да Уголовнеј Суд Нуөдан Закон Чукөр (Уг. Пр. К.). Мыждана Закон Чукөр сетө индөдјас, мыжык колө лыџфыны мыжөн да мыј оз ков лыџфыны мыжөн, да јонаө колө мыжамортсө мыждыны. Уголовнеј Суд Нуөдан Закон Чукөр индалө: кыџи мыжлунсө корсны; кущөм мыжыс кущөм суд делөсө видлалө да мыждө; кыџи суд-вылын судџајаслы ужсө нуөдны да корсны мыж-вөчыссө да мыжлунсө, кыџи вөчны пригөвөр; кор да кущөм делө видлалигөн судџа либө заседатель оз вермы пукавны суд-вылын, колө вежны мөд судџаөн либө заседательөн; кыџи

судитчыгъясос өвидителъясос жуагны, кушом мыжа делөяс суд-видлалогон колө мыжданаос доржыг (защитник) да сиз воэо.

Они неуна горнытыштам гражданскей делөяс-куза.

Медым бурмодны да кыподны Совет-государстволыг овмос-сө (виэму да промышленност) совет-законд леэо быд мортлы лөгөдны ембур аслыс-аслыс торжон (право частной собственности) даж виэо најос мода-мөдсө өбөдотомыг. Сиз-жө нарошнө лөгөдөма законяс, код-герти поэо законон-шуом-торяс вузавны, вочны, строитны, договоряс вочны, нөбны, сетны, пижанлы колны да сиз воэо. Тажө ставтор-вөснаыс овлоны вензөм-яс жөз-костын. Шуам уж-вөсна: өти морт ужалис кодлыкө да сөгга ужгыс медсө ез мынтыны-ө, либө кодкө кодлыкө сетис ужжөзон гөм да ужжөзсө-кө оз мынты-да с. в. Сещом вензөм-яссө (зыкяссө) ембур да уж-вөсна видлалө суд, шугөны гражданскей делөясон. Ужалыг-жөзлыг гражданскей права доржыны лөгөдөма Гражданскей Закон Чукөр. Гражданскей Закон Чукөр-гертыс і судыд вөчө решенъеяссө. Сөгга-өд суд-вылад суд-дажасыдлы колө кужны судсө нуөдны. Суд нуөдөм-сажад-өд уна-жө ем закон-герти решенъе вөчөмыд. Сы-понда судяслы лөгөдөма Гражданскей Суд Нуөдан Закон-Чукөр (Гр. Пр. Код.). Гражданскей Суд Нуөдан Закон Чукөр индалө кықи нуөдны судсө, мед ставсө первој поэис суд-вылын төдмавны да вочны решенъетө закон-герти.

Судитчыгъяслы поэо норасны уголовней да гражданскей суд-пригөвөряс да решенъеяс-вылө, оз-кө ладнө кажитчыны. Уголовней да гражданскей делөясыд абу өткодог. Сы-вөсна-судитөм-видлалөмыс да решенъе, пригөвөр-вөчөмыс, уголовней да гражданскей делөяс-кузаыд абу-жө өткод, і норасныд пригөвөр да решенъеяс-вылад оз-жө эик өтмоза ков. ферт, кыт-жасті-кө өтлаасоны норасан тујжасыд уголовней делөясыдлөн гражданскейясыскөд, көт і абу эик өткодог. Та-жылыг неуна они горнытыштам.

Кушом судяс видлалөны суд-пригөвөряс да решенъеяс-вылө норасөмяс.

Унжык суд-делөясыс кресаналөн видлавеөны народней судясын. Народней суд учасоклөн ыждаыс—кык-кымын вө-лөгт*). Совет-властыд і воэо-на төждыгө народней суд учас-

*) Мижан Коми Областын быд народней суд-вылө унжык-на воө.

тоқјассө содтыны, вогтавны быд вөлөгтө, мед судитчыг крестаналы судыд матынжык вөлі. Сы-могыг-жө гетөма народней судыдлы видлавны-судитны унжык суд-делөјассө—90%-кымын став уголовней і гражданскеј делөгыс. Народней судјаслы гетөма права видлавны гражданскеј суда-делөјас, судитчыгјаскостын-кө венчан-торјыс оз сулав 1000 шайтыг дона. Уголовней делөјас-пійыг унжыксө-жө видлалө народней суд, вермө видлавны вегиг откымын делөјас морт вїжөмыг (шуам, мортөс кувтөңыс дојдїсны вөлөн муңгөн, ез вермыны вөвсө сувтөдны-да), крестаналыг вөв гусалөмыг і с. в. Воңө-кежлө народней судлыг правасө јешщө-на көсјөны содтыны (гражданскеј делөјаскуға көсјөны гетны став делөсө, венчан торјыс-кө оз сулав 2000 шайтыг донажык, сегга учреждөньнеын ужалігјасын, служітігјасын мыж-вөчөмјасыг). Народней судыд таңнад јешщө-нын јонжыка матыгтгас крестана-бердө.

Гырыгжык делөјас,—шуам, судитны револутсіјалы паныд муныгјасөс, служітігөн мыж-вөчөмыг, да венчөмјас, венчан-торјыс-кө 1000 шайтыг дона сулалө,—видлавгөны гырыгжык судјасын: губерња лїбө областувса судын. Тащөм гырыг делөјассө оз гетны народней судлы, најөс видлавны колө јона-нын төдны законјастө-да, бура кужны гөгөрвоны делөјассө-да.

Бывті гырыг-мыжа суда-делөјас видлалө мед-ыжыд суд, Верховней Суд. **Өні мїјанлы нолө төдны кытчө норасны судјасөн вөчөм прїгөвөрјас да решөньнејас-вылө.** народней судөн вөчөм прїгөвөрјас да решөньнејас-вылө норасөмјас видлалөм-вылө быд губерњаувса (областувса) судын лөсөдөма кык вежөс (отделөньне), уголовней да гражданскеј јукөдјас. Уголовней јукөдлөн кассатсіја (норасан) вежөс видлалө норасөмјас народней судөн вөчөм прїгөвөрјас-вылө уголовней делөјас-куға, а гражданскеј јукөдлөн вежөс—видлалө норасөмјас Народней судөн вөчөм решөньнејас-вылө гражданскеј делөјас-куға.

Народней судөн вөчөм прїгөвөр-вылө норасөмтө пыр колө гїжны губерњаувса (областувса) судө, уголовней јукөдө кассатсіја-вежөс нїм-вылө да гїжөдтө гетны народней судлы (код прїгөвөр-вылө гїжөма норасөмтө). Сїјө мөдөдас норасөмтө щөщ делөыскөд отлаын областувса судө. Гражданскеј делөјас-куға вөчөм решөньнејас-вылө колө норасөмтө гїжны губерњаувса (областувса) судө, гражданскеј јукөдө кассатсіја вежөс-нїм-вылө да бара-жө гетны народней судлы сетчө мөдөдөм-вылө.

Губерњаувса (областувса) суд прїгөвөр лїбө решөньне-вылө норасөмтө колө гїжны Р.С.Ф.С.Р.-са мед ыжыд (Верховней) судө, уголовней делө прїгөвөр-вылө-кө—уголовней кассатсіја

кольлегіаю, а гражданскеј делю решенъе-выло-кю—гражданскеј кассатсіа кольлегіаю.

Кызі відлалоны прігөвөрјас-выло да решенъејас-выло норасөмјастю.

Өнi төдам-нын кытчю колю гiжны да сетны норасөмјастю прігөвөрјас-выло да решенъејас-выло. Неуна горнiтыштам кызі норасөмјассю відлалоны, медем кутам, төдны, мыжык да кызжык колю норасөмас гiжны.

Шуам, меню народнеј суд прігөвөрөн мыждіс. Ме гiжі норасөм Областувса судю, уголовнеј јукөдю кассатсіа вежюс-ным-выло. Норасөмсю сетi народнеј судю. Народнеј суд норасөмыскөд щюц став гiжөдсю таяю делю-куча (мы-герти мыждіс) мөдөдю Областувса судю, уголовнеј јукөдю кассатсіа вежюсю.

Областувса судын уголовнеј кассатсіа вежюс відлалю норасөмгыд да делюјасгыд со кущюм-торјас: лучкi-ю да закон-герти-ю улысса судыс судiтюма; ез-ю ков мөд закон-герти судiтны таяю мыжыс; лучкi-ю да закон-герти-ю судсю нуөдюма.

Ставсю-кю улысса судыс судсю нуөдюма, вөчюма законјас-герти, мыждан закон-герти-кю мыждюма, улысса судыдлыг прігөвөртю уголовнеј кассатсіа вежюсад вынгөдасны.

Сiз-жю відлалоны норасөмјастю гражданскеј јукөдын кассатсіа вежюсын.

Кассатсіа-вежюс-кю улысса судлыг адјас кыткю незакон-герти вөчюм да сы-понда незакон-герти прігөвөр лiбю решенъе петкөдөмөн, улысса судлыг прігөвөртю лiбю решенъетю оз вынгөд да бөр мөдөдас вылыг відлавны.

Возынжык адјанныд өткымын незакон-герти мыждюм-судiтюм делюјас, кущюмјасюс кассатсіа судыд оз вынгөд.

Кассатсіа-судыд норасөмјас-кучаыд оз-нын, улысса суд-мөз, вылыг відлав делюсю: оз јуав өвiдетелјасюс, оз корг выл помкајас, доказательствојас; сiјю сөмын важ делювыс, код-герти улысса судыс вөчюма прігөвөрсю лiбю решенъесю, ставсю відлалас: закон-герти-ю вөчюма улысса судыс ставсю.

Сiз-кю, колю кужны гiжны кассатсіа норасөмтю. Гiжан-кю кассатсіа норасөмю өвiдетелјасюс вылыг корлыны, јуагны, вылыг ставсю вөчны, а он гiж кытi незакон-герти улысса судыс вөчiс, дерт, сещюм-торјастю гiжюмыг пөльзаыс оз ло.

Уналаыс кывлывлан горнiјас, кассатсіа судыдлы-пю улысса суд-мозыс-жю колю делюсю ставнас вылыг відлавны.

Та-ялыг Крыленкө аслас „Кыңи-лөгөдөма да ужалө совет суд“-һима һигаын шуө: „Міжан-пө суд-дајасыд да загедателја-сыд вежөра-јөз пукалөны, законјастө төдөны да асгыныс уж-сө гөлөмыг вөчөны, сы-понда видлавны ставсө вылыг, коргны выль доказательствојас, вылыг јуасны гвидетельјасөс, експертја-сөс, мыждана јөзөс да сиз воғө, һинөмла. Сижөн-пө сөмын делөыс һужалө, вешөрө вошо уна кад, а пөльзас сыг һинөм оз ло“.

Сижө сизі і ем. Мыјла-нө өти пөв улысса судөн вөчлөмасө-һин ставсө бара вылыг вөчныс. Буржыка-кө мөвпыштан, һекушөм сыг оз ло пөльза. Сөмын ковтөм-нокөбмыс (волокита) унжык лоө. Кассатсја судыд сижөн-і бур, сені абу ковтөм-нокөбмыс-да.

Прігөвөрјас да решеһејас-вылө кассатсја-нора-гөм сетан срок.

Норасны судөн вөчөм прігөвөрјас да решеһејас-вылө законөн сетөма срокјас.

Срокјассө лөгөдөма, медем бырөдны ковтөм-нокөбмсө суд-ужыг, медем регыджык помавны делөсө.

Шуам, суд аслас прігөвөрөн мыждис мортөс. Мыждөм-бө-рас сижөс вөла-вылын дыр виғны оз поз, бара кушөмкө мыж вермас вөчны. Сроктө-кө он лөгөд норасны прігөвөр сетөм-вы-лө, сижө гашкө доһ во һужөдас норасөм сетөмтө-да. Сроктө лөгөдөмыд госуларствоөс да і дорјана јөзөс мездө мыждөма мортыг. Сиз-жө і гражданскеј делөјас-куға. Суд, шуам, судитис перјыны батыслыг кага быдтөм-вылө, а судитөма мортыд өта-рө һужөдө, кадсө воштө, оз гиж норасөмтө. Кагад-өд сојны корө, оз видчыг кор батыс норасас решеһе-вылас. Со мыјөн і бур норасан срокыд.

Судыд олөмлы-колөм-ногөн і вөчө. Мукөд решеһејас-гер-тыс судыд, адғө-кө сижө решеһејасө законнејөн, колө пырыг-төм-пыр-жө сетны ісполһительнеј листсө. Мамјаслы, челафлы ісполһительнеј листнад вермасны пырыгтөм-пыр-жө перјыны ба-тыслыг, лібө ужалыгыд көҗајыныслыг дон-перјыны.

Сөмын решеһеыс судыдлөн вынгалө ісполһительнеј лист сетөм-бөрын, а решеһе-вылас-кө норасөма кассатсја (нора-ган) судө, решеһеыс вынгалас сөмын кассатсја-судөн вынғө-дөм-бөрын. Сы-бөрын вөліг і позас сетны ісполһительнеј лист-тө Сиз-жө і судөн вөчөм уголовнеј-делө-прігөвөрјас-куға.

Сезга-öd kodі töдас, норасöны оз судітчыгясыд прігөвөр-лібө решенъе-вылад, сроктө-кө он гет налы. Мед ескө оз ло норасөмтө судітчыгяслыг дыр відчыгны, судыд і лөгөддө норасан срокјас. Срокјасыс ескөн абу кузөг, да бура удітан норасөмтө гіжны.

Кассатсіја-норасөмтө гетны народнеј судөн вөчөм прігөвөрјас-вылө законөн лөгөддөма дасноль-лун срок, а решенъејас-вылө гражданскеј фелөјас-куза—кык вежөн прігөвөр лібө решенъө судітчыгяслы јавітөмгаң. Мукөд гражданскеј фелөјас-кузас ескө народнеј судыд ісполнїтельнеј лістсө пырыг-пыр гетө судітөма-торсө перјыны-да, сөмын норасны сещөм решенъејас-вылас срокыс гетчө кык вежон-жө.

Гырыгжык суд фелөјас-куза, кодјасөс відлалө да вөчө прігөвөрсө лібө решенъесө губерњаувса (областувса) суд.срок-јасыс абу-нын тащөмөг.

Губерњаувса (областувса) судөн вөчөм прігөвөрјас-вылө норасан срок гетчө кујім суткі (72 час) прігөвөрыслыг копїја мыждөма мортлы гетөмгаң. Прігөвөрыслыг копїјасө мыждөма мортлы гетан срокыс кычноль час (24 час) прігөвөрсө суд-вылын лыфдөмгаң.

Губерњаувса-жө лібө областувса судөн вөчөм решенъејас-вылө норасан срок закон-герті гетчө төлыг, решенъесө суд-вылын судітчыгяслы лыфдөмгаң.

Норасан срок колөм-бөрын выль срок корөм.

Вермас лоны—судітчыгяслөн прігөвөр лібө решенъе-вылө норасан срокыс помасіс, а судітчыгыс нораснысө срок-тыртөзыс ез вермы: ачыс-ө лібө гортас кодкө вігміс, тулысын ыт-ва-вөсна ез вермы кадөн мөдөдны норасөмсө, пөжар-лі мукөд-тор-вөсна-лі.

Судітчыг-кө каднас нораснысө некыз-нын ез вермы (по уважительной причине), судыд судітчыг-шыөдчөм-куза вермө гетны кассатсіја-норасөм-вылө выль срок (нужөдны сроксө). Выль сроксө колө корны шыөдчөм-гіжөмас-жө сіјө судлыг, коді судітс да код прігөвөр лібө решенъе-вылө норасан. Шыөдчөмас колө гіжны мыј-вөсна ен вермы кадөн, срок-тыртөз гетны кассатсіја-норасөмтө. Шыөдчөмкөд да норасөмкөд колө щөщ гетны справка: вігін-кө, врачгаң, кущөм-кө уж-вөсна-лі, мыј-вөсна-лі-кө, ісполкомгаң лісө сельсөветгаң да сіз возө.

Суд відлалас норасан кад нужөддөм-лі выль срок корөм-јылыг шыөдчөмтө да збыль-кө возжыксө (срок-тыртөзыс) но-

расныд мортыд Һеказы і абу вермөма, кассатсіја нораөмсө суд примітас.

Кызі колө лыффыны прігөвөр да решеңһејас- вылө нораөм гетан сроксө.

Мукөд-дырји јөзыд оз норагны шуөм срокө, оз төдны кор-саң заводітчө срокыс да кор помагө-да—сы-понда. Нораган сроксө лыффыны емөг правілөјас. Со кушөмөг: срокјассө лыффыны суткіјасөн,—шуам, прігөвөрөн гетөма кассатсіја нораөм гетны 14 суткі. Прігөвөрсө-кө судітчыгјасыслы суд лыффыс март һөлөд лунө 1927 воө, закон-герті срокыс кассатсіја-нораөм гетны оз сіјө-жө луннас заводітчы, а аскіғаныс, сіңкө: оз март 4 лунсаң, а март 5 лунсаң. Помагө кассатсіја-нораөм гетан срокыс март 18 лунө 12 час војын. Суткіөн лыффыана-срок кассатсіја-нораөм-вылө пыр помагө өстаткі срок луннас 12 час војын.

Овлывлө і сізі—кассатсіја нораөм-вылө сроктө лыффыны төлыгјасөн, вежонјасөн. Областувса судөн вөчөм решеңһејас-вылө норагны срокыс гетчө төлыг, а народней судөн вөчөм решеңһејас-вылө—кык вежон. Колө төдны і ташөм (вежона да төлыга) срокјассө кыган заводітны лыффыны да код кадө воө срокыслөн помыс. Мед ташөм срокјассө лыффымыс гөгөрвоанажык лоө, вігталам прімер-вылын. Шуам, областувса суд асгыс решеңһесө лыффыс судітчыгјаслы март 14 лунө, срок гетөма норагнысө төлыг. Сің-кө срокыс тырас мөд төлыгнас (апрельн) сіјө-жө 14 лунө 12 час војын.

Со, мөд прімер: народней суд асгыс решеңһесө судітчыгјаслы лыффыс вторһікө. Кассатсіја-нораөм-вылө гетөма кык вежон срок. Сің-кө срокыс помагө кык вежон-бөрын вторһікө-жө 12 час војын.

Сесга-өд сроктө лыффыгөн верман і торкгыны. Шуам, кассатсіја-нораөм гетны гетісны төлыг срок да срокыс заводітчыс јанвар 30 лунө, а певраль-төлыгас сөмын 28 һыбө 29 лун. Тани төлыгса срокыс кассатсіја-нораөм-вылө помагө-жо төлыг помагігас, 28 һыбө 29 лунө февралас, а оз 30 лун тырөм-бөрын.

Вермас лоны: кассатсіја нораөмсө судітчыгыс судас вайас срок тыран луннас, а сіјө луннас судыд бурещ оз ужав, (шуам, пражык) да нораөмтө гетны оз вермы. Срок тыран луныс-кө абу ужалан лун, срокыс кассатсіја-нораөм гетны һужалө ужавтөм-лун-бөрас первојја ужалан лун помагтөзгыс. Шу-

ам, апрель 14 лунö тырö норасан срок, а 14 луныс вöскреген-
не, судыд оз ужав, секи срокыс помагö апрель 15 лунö 12 час
вожын. Овлö, срокыс помаглö мај 1-öd лунö, а мајнас 1 да і
мöd луннас оз ужав судыд. Закон-герти срокыд нужалö кас-
сатсіја-норасöмтö гетны мај 3 лунöз 12 час војöз.

Сегга-öd суфитчыгыдлы кассатсіја-норасöмтö судад лоö мө-
дöдны мукöд-дырјыс поштаөн. Пошта-вылö колö гетны срок
тыртöзыс-на-жö, гетан-кө пошта-вылö срок-тырöм-бöрас-нын кас-
сатсіја жалобатö судыд оз-нын кут відлавны, законней срок
колöм-вöсна.

Кытчö колö гетны кассатсіја-норасöмтö.

Ми төдам-нын, кассатсіја-норасöмтö народней судөн вöчөм
пригөвөрјас да решенъејас-вылö колö гижны областувса (губер-
њаувса) суд ним-вылö, а гырыг делöјас-куза, областувса (гу-
берњаувса) судөн вöчөм пригөвөрјас да решенъејас-вылö
РСФСР-са Верховней Суд-ним-вылö.

Почö-оз кассатсіја-норасöмтö мөдöдны векыда Верховней
Судад-лы, Областувса-судад-лы, код ним-вылö гижöма. Вөлөмкө
векыда мөдöдны кассатсіја норасöмтö оз ков, а колö гетны-
лы мөдöдны-лы сіјö суд-пыр, код судөн вöчөм пригөвөр либö ре-
шенъö-вылö-гижöма норасöмтö. Народней суд пригөвөр либö ре-
шенъö-вылö-кө гижан кассатсіја-норасöмтö, сіјö народней судö
і колö гетны. Народней судыд кассатсіја норасöмсö да сы-ку-
за став делöсö мөдöдас вылысса кассатсіја судö. Мөдöдныс
сылы лөгöдöма срок, кассатсіја норасöм воөмгань кујим лун.

Законыд суфитчыгјасöс оз щöкты мөдöдны кассатсіја-нора-
сöмтö векыда кассатсіја судад. Сіңсö налөн делöыс прöста
јона нужалас: норасана-шыödчөм-воөм-бöрын кассатсіја-судыд-
лы лоö корны-сузöдны суд-делöсö важ-суфитан-ингыс-да, сегга
кор мөдöдасны-да,—ставыс тајö ковтöм-нокöм, прöста гөм,
кад да вын воштöм.

Kodi вермö норасны кассатсіја-судö.

Норасны судөн вöчөм пригөвөрјас да решенъејас-вылö
вермöны суфитчыгјас—мыждыгјас да мыжданајас.

Уголовней делöјас-куза пригөвөр-вылö кассатсіја-норасöм
вермöны гетны мыждана морт, суд-вылын сіјöс дорјыс, суд-вы-
лын государстаенней да общественней мыждыгјас (обвини-
тели).

дорјана мортлы (потерпевшему) мед первој позо да мед ыжыд права гетома кассатсија-норасом гетны, медга-нын, кор мыждана мортыс вочома кушомко урон сылы да колө-кө пер-
жыны рөскодсө. Судыд уголовнеј делөсө видлалигөн мыж-вөсна
вочом рөскодсө да судөн вочом рөскод вештөдсө пержө
мыжа мортлыг. дорјана мортлыг некушом сборјас да пошли-
најас оз богтны. Быд морт суд-вылын вермө корны уголовнеј
делө видлалигөн, мыжа мортлыг вештөд мыж-понда урон да
рөскод вөчөмыг.

Сиз-жө вермө норасны судөн вочом приговорјас да реше-
ниејас-вылө дорјана-морт, ачыс-кө судас гетис да ачыс суд-вы-
лын мыждыгон вөли (частный обвинитель). дорјана морт ачыс
гетө судө мыжа мортөс, ачыс-жө суд-вылын і мыждө нөйтө-
мыг, लोक (омол), лөж горнијасыг (клевета). Тащөм суда делө-
јасыс заводитчөны дорјана-морт норасом-куза. дорјана-морт
вермө-жө суд-вылын тащөм мыж-вөчөмыг ачыс бурагны мыжа
морткод да щөктыны делөсө бөр кусөдны.

Гарыг мыжјасыг (өзтөмјасыг, да сижөн ыжыд урөн вөчө-
мыг, бандајасын ужалөмыг, гөм гусалөмыг, кыз-гурө ужалө-
мыг (подлоги) да сиз возо суд-вылын мыждө (мыжсө кутө)
прокуратура, сижө-жө і гетө судөн вочом приговор-вылө кассат-
сија-норасом. Тащөм мыжјасыг судитигөн, дорјана-морт вермө
гетны кассатсија-норасом сөмын секи, пержө-кө мыжа мортган
уруныг да рөскодыг (мыж-вөчөм-вөсна) вештөд.

Судөн вочом приговор-вылө вермөны норасны: мыждөма-
морт, сылөн дорјыгыс, вермөны-жө норасны мыжданасаң за-
коннеј представительјасыс. Законнеј представительјасөн мыжда-
насаң, закон-герти, лыффыгсөны бат-мам, (абу-на-кө мыжда-
налөн арлыдыс тырөма), опекунјас да сиз возо.

Гражданскеј делөјас-куза судөн вочом решениејас-вылө
вермөны норасны судитчыгјас: дорјана мортыс, сылөн дорјы-
гыс, судитөма мортыс (ответчик), налөн законнеј представител-
јасыс да мукөд щөщ өти делө-куза судитчыгјас, кодјасыг суд-
вылас праванысө торкисны.

Ыжыд права закон гетө прокуратурајаслы суд приговорјас
да решениејас-вылө норасөмын. Прокуратурајастө сы-вылө і
лөгөдөма, медем најө виөдисны, төждыгысны законјас-вөсна,
сиз-жө і закон-герти делөјас судитөм-вөсна. Адзас-кө прокура-
тураыд судлыг незакон-герти вөчөм приговор либө решение,
гетө кассатсијаө протест РСФСР-са мед ыжыд судө, көт і про-
курорыд ачыс суд-вылас ез вөв. Суд приговор да решение-вы-
лө прокурорлөн норасан гижөдыс шугө кассатсија-протестөн.

Мыжжык колö гижны прігөвөр-вылö нораган гижöдö.

Кассатсіја-норасөм гижөм-жылыг закон шуö: кассатсіја-судö-кө воас кассатсіја-норасөм улыжыкса суд прігөвөр-вылö, сылы быт лоö відлавны, норасөмас көтi-i абу гижöма судитчыгыс кушöм ыелучкіјас да кытi незакон-герті улысса судыс вöчöма. Гижöма-кө, мыј судыс ыеладнö судитіс-i шаң. Сесса, гижöма-кө мыжжык ыеладнöсö вöчöма, судыдлы, ферт, лушщежык, сöмын сы-вылö сіјö оз верітчы,—делöсö ставсö вылыг вiçöдлö. Овлö-öd, мукöд-дырјыс норасыгыд корö вежны прігөвөргыс сöмын öчигор-жылыг, а кассатсіја судыд, адқас-кө коланөн, вермас вежны прігөвöрсö зөңнас.

Сесса-öd мијан робочей да крестанаыд абу-на сещом гу-сöг, оз-на поç налыг відчiсны, мед најö норасөмас гижасны урчiтöмөн да закон-статтајас-герті ыелучкіјассö судiтöмөыд, а кужасны-кө-нын да гижасны, судыдлы буржык, кокнiджык лоö відлавныс.

Кушöм ыелучкіјас-вöсна кассатсіја-судыд улысса судөн вö-чöм прігөвөрјастö да решеңнејастö оз вынгöд?

Уголовней делöјас-куза кассатсіја-суд оз вынгöд прігөвөр-јас улысса судлыг, следствосö-кө делö-кузаыс абу помöзыс вöч-лöмаөг: абу помöзыс тудалöмаөг да коргöмаөг мыж вöчыгсö.

Шуам, дорјана морт (потерпевший) следовательлы да суд-лы щöктыліс јуасны өвiдетелјасöс, кодјас адзылöмаөг гугалы-гыслыг гуга-торсö, а следователь нi суд дорјана мортөн iндöм өвiдетелјассö ез јуасны да мыжа мортсö (гугасыгсö) судыс мез-діс. Тапi со адқана-нын, следствоыс (тујасöмыс) абу помöзыс вöчöма, а сы-вöсна i судыслөн прігөвöрыс ез ло закон-герті,—мыжа мортыс мынiс. Судыслы колö вöлі дорјана мортөн-iндöм өвiдетелјассö јуасны да сы-бöрын вöлігкi прігөвöрсö вöчны. Тащöм прігөвöртö, следствосö помöзыс вöчтöм-вöсна, кассатсіја-суд оз вынгöд. Оз-жö кассатсіја судыдвынöд прігөвöртö улыс-са судлыг, судыс-кө мыждöма мортöс, а сіјö мыждöма мортыс суд-вылас щöктö вöлөм јуасны өвiдетелјасöс, кодјас тöдöны, мыј мыждöма мортыс мыжсö-вöчан-кадö вöлі мөд местаын, а ез мыж вöчан-инас. Первој-öd судыдлы колi јуасны мыждöма мортөн iндöм өвiдетелјассö, кывзыны мыј најö вiсталисны да вöлігкi прігөвöрсö вöчны.

Та-герті оз поç, ферт, шуны, мыј ыепременнö став iндöм өвiдетелјассö колö јуасны. Судлы колö буржыка мөвпыштны та-жылыг да кушöм-сурö өвiдетелјассö поçö i не јуасны.

Сегга суд вермас вѳчны со кущѳм ѳельучкѳ: шуам, мыждѳс кущѳм-кѳ мортѳс ѳельѳаѳн мѳдѳс вѳжѳмыѳ, а мыждѳма мортыс суд-вылын вѳлѳ шуѳ: ег-пѳ ме вѳ, аслас ѳмертѳн-пѳ кулѳ, колѳ-пѳ кулѳма мортсѳ вундавлыны, вѳжѳдлыны докторѳаслы кущѳм вѳгѳмѳн кулѳма. Суд мыжа мортлыѳ суд-вылын вѳсталѳмтѳ пыѳѳи ез пукты да мыждѳс мыжа мортѳс. Тащѳм пригѳвѳртѳ бара-жѳ кассатсѳја-судыѳ оз вынгѳд; вылыѳ щѳктас судыслы вѳдлавны ѳелѳсѳ да вундавлыны кулѳм мортѳс, тѳдмавны, мыѳыѳ кулѳма, сегга вѳлыѳкѳ и пригѳвѳр вѳчны.

Овлѳны судлѳн и мукѳд-пѳлѳс ѳельучкѳјас да сы-вѳсна ѳезакон-сертѳ пригѳвѳр вѳчѳм. Мед ѳельучкѳјассѳ да ѳезакон-сертѳ пригѳвѳрјассѳ оз вѳчны, закон гетѳ индѳдјас суд нуѳдѳм-куѳа. Шуам, закон оз щѳкты суд-вылын судѳѳаавны рѳѳѳајасѳс судѳтѳгѳн. Законѳн индалѳма кущѳм ѳелѳјас суд-вылын вѳдлалѳгѳн колѳ дорјыгѳс корѳны, кущѳм ѳелѳјас судлы оз поѳ вѳдлавны мыжа-мортыс-кѳ оз лок суд-вылѳ да сѳз воѳѳ.

Тащѳм ѳезакон-сертѳ судтѳ нуѳдѳм-вѳсна вермасны лоны ѳезакон-сертѳ судѳтѳмјас лѳбѳ мыждѳмјас, сы-понда тащѳм ѳельучкѳјас-вылѳ кассатсѳја норасѳмѳн вермасны пригѳвѳртѳ судлыѳ колны вынсѳдтѳг.

Кассатсѳја-судыѳ закон-сертѳ и вѳчѳ. Кодкѳ, судѳѳа-кѳ лѳбѳ заѳедатель-кѳ судѳтчыслы вѳлѳны рѳѳѳајас, лѳбѳ ѳелѳсѳ вѳдлалѳгѳн судын закон-сертѳ колѳ вѳлѳ дорјыѳ, а дорјыѳыс ез вѳв, лѳбѳ сѳјѳ ѳелѳсѳ вѳдлалѳгѳн суд-вылын колѳ вѳлѳ пукавны мыжа мортлы, а мыжа мортыс ез вѳв, кассатсѳја-судыѳ таѳнад вѳчѳм пригѳвѳртѳ улысса судыѳдлыѳ оз вынгѳд, абу закон-сертѳ вѳчѳма-да.

ѳни мѳ горѳѳтѳм судѳн ѳельучкѳ вѳчѳмјас-јылыс: 1) гледство помавтѳг судѳн пригѳвѳр-вѳчѳм да 2) код абу судѳтѳма суд нуѳдан закон-сертѳ. Овлывлѳ судлѳн и со-кущѳм ѳельучкѳјас: ѳтѳ сѳкас мыжыѳ, шуам гувасѳмыѳ оз пыр ѳткодѳа мыждыггы: посѳѳжык-тор гувалѳмыѳ ѳтѳ закон-сертѳ колѳ мыждыны, а гырыс-тор—шуам, крестѳѳѳнлыѳ вѳвсѳ гувалѳмыѳ,—мѳд закон-сертѳ-ѳын да јонжыка. Морт гувалѳс ѳѳѳѳѳк-тор, а судыѳ мыждѳс чорыѳджык законѳн, лѳбѳ ыжыѳд-тор гувалѳма, а мыждѳс ѳебыѳджык законѳн. Суд вермас вѳчны сеѳѳѳмтор: морт ез кывзы вѳлѳгтвуса ѳсполкомлыѳ шуѳмсѳ (нарушил ѳб'язательное постановление ВИК'а), сыѳ колѳ сѳјѳс гетны, закон-сертѳ-кѳ, адмѳнѳстратѳвнѳј взыскаѳѳѳе-вѳчѳм-вылѳ, а суд богтѳс да мыждѳс сыѳ уголовнѳј закон-сертѳ.

Тажѳ бара-жѳ лѳѳ ѳезакон-нога вѳчѳм судыѳдлѳн—мѳд законѳн лѳ мѳд статѳа сертѳ-судѳтѳм.

Кожмод пример: январ 1-од лунган 1927 воё вынгөдисны
выль Уголовней Закон-Чукөр. Выль Уголовней Закон Чукөр важ-
гертыс кыт-гурө жона вежлалөма. Важ Уголовней Закон Чу-
көр-герті-кө, шуам, вөлі мыжа мортлыг позө мыждөм-вывті'зс-
на јешщө бостны і ембурсө государстволы гетөм-вылө,—выль
Уголовней-Закон-Чукөр-герті сіз вөчны оз-нын поз. Выль Уго-
ловней Закон-Чукөр шуө: мыждөма мортлыг суд вермө ембур-
сө гетны государстволы, сөмын кор сіјөс мыждана-закон-ста-
таыс шуөма мыждөма мортлыг ембурсө мырфдыны. Суд,
шуам, вөчіс сізі: мортөс мыждіс пукавны кущөмкө закон-герті,
сы-вывті-на јешщө шуіс ембурсө мырфдыны да гетны госу-
дарстволы, а сіјө закон-статтаас, код-герті мыждөма, ембурсө
бостөм-јылыс нінөм абу шуөма. Мі төдам, выль Уголовней За-
кон-Чукөр-герті мыждөма мортлыг ембур позө бостны сөмын
мыждана-закон-статтаыс-кө щөктө. Тащөм прігөвөрыд, дерт,
бара-жө оз ло закон-герті.

Оз-жө кассатсіја судыд вынсөд прігөвөртө улысса судлыг,
ічөт мыжыг-кө жона мыждөма. Шуам, служашщејлөн казенней
гөмөн вөдітчігөн ез суады шайт-мында-кымын, а судыд судітіс
во-кежлө пукавны; лібө сіз-жө ічөт жалөваңнеа служашщеј
матө воіс гөмгыс, а гөмыс некыг ез гур, сөгга вөчыштіс јөз-
пыфді ачыс кырымпас шайт 5-вылө-кымын да сымда гөмсө
бостіс аслыс. Судыд сіјөс сыг мыждіс во-кежлө пукавны да
вывтіыс 100 шайт веккөдны, мынтөдны. Закон-гертіө лоө та-
щөма мыждөмыс? Оз. Унаөн ескө татчө шуасны: 170-өд стат-
таыд-пө тащөм мыжыд сещөма і щөктөма судітны, сөмын-өд
оз ков быд закон кывјө щук кутчісны судыдлы, колө мед мыж-
герті-жө лоө мортыс мыждөма, а ез вывті чорыда ічөтік мыж-
вөсна.

Овлывлө і мөдарө, вывті небыда мыж-герті мыждөм. Шу-
ам, судө гуріс немсө-нын крестаналыг вөвјас гугавлөм-помыг
олыг морт. Уголовней закон чукөрсә 166 статта шуө: му ужа-
лыглыг вөв гугалөмыг оз ков мыждыны мортөс 8 воыг дыр-
жык-кежлө. Суд мыждіс пукавны вөвсө гугалөмыг кык төлыг-
кежлө. Закон кывјө-кө кутчісны, вөв гугалыстө лоі мыждөма
закон-герті, кык төлыгыд көкјамыс воыд абу унжык. Лучкі-
жык-кө, міча гінмөн віқөдлан. дерт кык төлыг-кежлад сы-ыж-
да мыжыд мыждөмыд еща-жө лоө. Гашкө мыж-гертыс колі
мыждыны 7 лібө 8 во-кежлө, а судыд мыждіс сөмын кык тө-
лыг-кежлө.

Сөветскеј судыдлөн тащөм жона төдчана не мыж-герті
мыждөмјасыс вермасны лоны зев шоча.

Өні ми төдам-нын, мыж-вөсна кассатсіја-суд оз вынгөд улысса судөн вөчөм пригөвөрјастө да кушөм Һелучкијас-вылө поңо нораны кассатсіја-судө. Воңо Һекымын пример-вылын виңөд-лам, мыж колө гижны кассатсіја-норасөмө да мыж оз ков гижны.

Шуам, Ивановөс суд мыждіс кушөмкө мыж вөчөмыг, а Ивановлы пригөвөрыд оз сөлөм-вылас во да сөтис кассатсіја-норасөм. Кассатсіја-норасөмө Иванов гижіс кушөм Һелучкијас вөчіс суд судсө нуөдігөн да кассатсіја-судөс корө мездыны. Мөд пример: суд мыжа-мортөс омөла мыждіс, дорјана морт сөтис кассатсіја-норасөм кассатсіја-судө. Кассатсіја-норасөмөн дорјана-морт шөктө кассатсіја-судөс мыждөма мортсө јонжыка мыждыны. Ми төдам-нын, кассатсіја-судыд мездана Һи мыждана пригөвөрјастө оз вөч, а сөмын вїдлалө ставсө. закон-герті-ө улысса судыс вөчөма, да абу-кө закон-герті вөчөма, вылыг мөдөдө улысса судө вїдлавыны. Сөшөм корөмјастө (урчїтөмөн мездыны, јонжыка мыждыны лїбө омөлжыка мыждыны) кассатсіја-норасөмад оз і ков гижны. Сыыг пөлзаыс Һекушөм оз ло.

Кассатсіја-норасөмад кассатсіја судлы со мыжжык колө гижны. Өтї-кө, корны кассатсіја-судлыг улысса судөн вөчөм пригөвөрсө ставнас, лїбө мыјјас-кө пригөвөрвыс (части приговора) Һе вынгөдны. Улысса-судыслыг незакон-герті вөчөмсөкө гїжан норасөмад лїбө ачыс адјас кассатсіја-судыд, оз вынгөд Һе-закон-нога-інсө лїбө ставнас пригөвөрсө.

Пригөвөрсө-кө оз вынгөд кассатсіја-суд делөсө бөр мөдөдас вїдлавыны сїјө-жө судө, мөд суд-җаяслы да мөд засөдателјаслы лїбө мөд сөшөм-жө судө.

Мөд-кө, поңо мыждөма мортлы кассатсіја-норасөмын корны мездыны амнїстїја-куза, лїбө сөшөм мыжгыс-кө закон-герті оз ков вөлі мыждыны. Көјмөд-кө, кассатсіја-суд вермө-жө чїнтыны улысса судлыг мыждөмсө, јона Һин-кө чорыда мыждөма мыж-гертіыс улысса судыс.

Тащөм торјассө сөмын поңо корны кассатсіја-судлыг.

Решөң-Һејас-вылө кассатсіја-норасөм.

Гражданскеј делөјас-куза судөн вөчөм решөң-Һејас-вылө поңо сөтны кассатсіја-норасөмтө кык тор-вөсна.

Өтї-тор-вөсна, судыс-кө вөчїс кушөмкө Һелучки-тор суд нуөдігас, лїбө мөд закон-герті-кө судїтїс.

Кушөм Һелучкијас вермасны судлөн лоны?

Судїтчыјасөс суд-јывгыс (көні да кор лөө најө делө-куза судыс) колө јуөртны кадын. Суд-кө вөчас судсө судїтчыг-

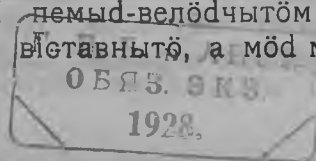
ясос јуортлытөг лыбө судитчыгјас-пыс кодөскө өти мортос ез кор да решенъесө вөчис сытөг,—кассатсја-суд, кассатсја-норавөм-куза, улысса судлыг тащөм њелучкитө вөчөм-вөсна оз вынгөд решенъетө (приговөртө сја-жө). Мөд пример: ме ети Ивановлы ужјөзөн гөм, Иванов ужјөзсө шуис мынтыны январ төлысын 1922 воө. Ме ужјөзсө сылыг етны көсјыгөм кадга-ныс видчиги пыр 1927 воөз январ төлыгөз 5 во да вөлыг сегга Ивановөс ети судө ужјөзсө меным мынтытөмыг. Суд судитис Ивановлыг ужјөзсө перјыны меным. Иванов-кө етас кассатсја-норавөм судөн вөчөм решенъе-вылө, кассатсја-судыд улысса судыдлыг тащөм решенъетө оз вынгөд. Вөлөм-кө законсертыд ужјөз перјан срокыс колөма-нын, вөлөм-кө судыд вермө судитныс сөмын мынтыгны көсјыгөмгаыс кујим-во тыртөзыс, сы-бөрын сегга оз-нын поз.

Судыд важ делөжастө 3 во-кө тырөма оз-нын вермы видлавны, а видлалас-кө да вөчас решенъе, решенъеыд судыдлөн оз ло законней важга-нын делөыс-да.

Виқму-вөсна венчөмјас видлалө Земельнеј Комиссја. Виқму-вөсна венчөм-кө видлалас народнеј суд, сылөн решенъеыс оз ло законней да кассатсја судыд оз-жө вынгөд. Нөшта-нын кассатсја судыд јона виқөдө, мед ескө судыс судитчыгјаслы быд-ногөн отсалис асгыныс правалунсө коргны. Судлы щөктөны чорыда виқөдны мед судитчыгјасыс ез воштыны асгыныс правалунсө пемыдлун-да закон төдтөмлун-вөсна.

Судлы быд-ногөн колө отсавны судитчыгјаслы коргны правалунсө, төдмөдны законјасөн. Ез вөв сещөм важ судыд. Сјјө судитчыгјастө законјаснад ез төдмөдавлы, судитчыгјаслы аслыныс, судгањ њекущөм отсөг еттөг, вөли лоө коргны правалунсө. Сегга судыд, мыј судитчыгјас вөли вермасны висталыштны, сы-верти і решенъетө вөчыштас. Ферт, сегга пемид мортыд, өти-кө, законјастө төдтөгыд, мөд-кө, судгањ правлун коргны отсөг еттөгыд көт і абу мыжа, оз вермы коргны правалунсө. А өни советскеј судыд ачыс зилө коргны судитчыгјаслыг правдасө (збылунсө) да мыжлунсө, судитчыгыд-кө оз төд, мыј колө суд-вылас виставнысө, судыд ачыс бура јуагас ставсудитчыгјасыдлыг да свидителјаслыг, мед ескө төдмавны правалунсө да мыжлунсө судитчыгјаслыс. Судыд-өд өни сы-вылө і лөсөдөма, сылы колө зилны судитчыгјасыс-моз-жө, коргны налыг правалунсө. Сја і вөчө өнија судыд.

Шуам, өти морт суд-пыр перјө ужјөзөн етлөм гөм кущөмкө мортлыг. Гөмтө перјыг-мортыд пемыд-ведөдчытөм да суд-вылад кыјі делөыс вөлөма оз куж

тыдлы мынтынытö ужжöзсö неокота да быд-ногөн суд-вылад мездыгö. Судыд сегга ез і судіт мынтыны. Ферт-егкö судыд-кö гөмсö коргыг мортислы отсаліс, жонжыка быд бокгаң судітчегјасöс јуагіс, законјаснас төдмөдіс да сіз воғö, гөмтö коргыг мортыд егкö слөјміс јуагөмнад ставсö вiставны, а судыд ез отсышт нөтi. Мыј агныс гөмтö суд-пыр перјыгыд да мездыгыгыс вiсталисны, сы-гертi і судыд решеңнетö вöчыштiс. Тащөм решеңнетö, нөтi судыд пемыд мортыдлы абу отсалөма-да, кассатсіја судыд оз-жö вынгөд. Либö со јешщö пример: суд ез судіт мортлы перјан-торсö, суд-пыр перјыгыд аслас пемыдлун да закон төдтөм-вөсна ез вермы вайны доказательствојассö-да, а доказательствојасыс емөг. Суд егкö бетіс срок доказательствојассö коргөм-вылө-да, сөмын срокыс вывтi жеңыд, некық оз поз срок-тыртөғыс вайны. Сегга судыд срок-кежлө доказательствојассö вайтөм-понда перјан-торсö судітiс не перјыны. Тащөм решеңнетö оз-жö вынгөдны.

Пөғö-жö норасны решеңне-вылө адғымөн-кө мөдарө судыс судітiс. Шуам: суд-вылын бура воғгiс, мыј кагаыс абу мыжаланыслөн, а судыд судітiс сылы мынтыны кага-көрым. Тани-өд қик-нын судыдлөн судітөмыс лсi бөрөн.

Гөль мортлы щыгјалан-воө лоi донтөм-доныг вузавны асгыс керкасö, шуам, вiт пуд һаңыг. Суд-вылын евидітелјас сіғi-i шуісны: мортислы-пө щыг-понда лоi сецөм донтөг керкасö вузавны, керкаыс-пө донажык сулалө вiт пуд һаңыд. Сіғ-кө һөбыгыс лөгөдчiгас щыг-вөсна вузалыстө бура көмөдөма. Тащөм лөгөдчөмыд незаконнејөн лыдфыгö, а вузалыг мортыдлы керкасö судыд бөрсö ез судіт.

Тащөм решеңнеыд бара-жö абу закон-сертi.

Кассатсіја-норасөмө колө гiжны кущөм решеңне-вылө норасан, кор да кущөм судөн вөчөма решеңнесö да мыј-вөсна лыдфан һелучкiөн решеңнесö.

Кассатсіја-норасөмө колө гiжны мыј кассатсіја-судлыг коран. Пөғö корны не-вынгөдны решеңнесö ставнас либö кыткө решеңнеыслыг һелучкi-торсö. Кассатсіја-суд-кө улысса судыслыг решеңнесö оз вынзөд, бөр мөдөдө кущөмкө улысса судө вылыг вiдлавыны да сетö indөдјас вылыг фелөсö вiдлавыны. Пөғö-жö кассатсіја-судлыг корны фелөсö кусөдны, закон-сертi-кө оз вөлі ков судітны.

Кассатсіја-суд фелөсö кусөдө, судөн перјыг-мортислөн-кө перјан-тор-вылас праваыс абу. Шуам, мортлыг мырфлөмаөг керкасö, абу аслас трудөн стрөитөма-да. Сijö суд-пыр вөтлө мырфлөм керкагыс олыгјассö; суд судітiс сы-ног. Кассатсіјаыд

тащом решеннетө оз вынгөд. Фелөсө закон-герти оз ков судын видлавны, а суд богтис да видлалис. Шуам, суд видлалис виңму-жылыг венчөм, а сещом венчөмжассө закон щөктө видлавны земельней комиссиялы.

Пошө-жө кассатсия-судос корны вежны либө справитны улысса судылыг решеннесө, законас-кө улысса судыс торкөд-ма. Шуам, суд ез лучки, ез закон-герти судит мортлыг дон перыны патераын олөмыг либө торкөтис щөтнас да унжык судитис, а закон-герти ещажык колис судитнысө. Кассатсия суд ташом нелучкижассө ачыс вермө справитны да вөлыг решеннесө вынгөдө. Сиңи-өд и колө. Сещом поснидик нелучки-торжасыс—щөтөн торкөмыс да мукөд сещом-тор-вөсна,—немтор мөдөдны бөр улысса судө вылыг видлавны, сиңнад-өд сөмын нужавны кутас фелөыс. Сөмын кассатсия судыд оз вермы решеннетө вежны—бөрөн вөчны. Шуам: улысса судыс перыг мортлы пержан-торсө ез судит перыны, а кассатсия суд вөчис мөд-ног—судитис перыны, либө улысса судыс судитис—шуис перыны, а кассатсия суд шуис не-перыны. Таңи кассатсия судыд некор оз вөч. Кассатсия-судыд норазөм-герти улысса судыдлыг решеннетө бура видлалас ставсө, кытчө-кө вөчөма абу нелучкижассө улысса судыд. Аджас-кө поснидик нелучки-торжас, вермас кассатсия суд ачыс веккөдыштны, а незакон-герти-кө приговөр либө решеннесө вөчөма, мөдөдө бөр улысса судө вылыг видлалөм-вылө.

Кушчөм сборжас (гөмөн) богтө суд норазан гижөджасыг, гражданскей фелөжас-куча.

Быд морт судитчыны заводитигөн мынтө судебней сборжас судлы суд-нуөдан рөскөд вештөд-вылө. Суд нуөдан рөскөджас сещөмөс: судебней пошлына, сы-вылө содтөд местней докодө, гербөвей сбор да рөскөджас суд нуөдөм-вылө.

Тажө став сборсө судитчыгасылыг богтөны возыв. Сөмын судыс фелөсө видлалигөн вермө судебней рөскөдсө перыны өт-ветчыкысылыг (мыжаысылыг) да бөр судө гетыгысылы гетны.

Уголовней-суда фелөжас заводитигөн некушчөм сборжас мынтыны оз ков Судлы, милитсиялы, угрозыскө, следовательлы, прокурорлы шыөдчөмжас некушчөм сборөн оз мынтыгысы. Мы-вөсна-нө ескө уголовне-фелөжас-куча судебней сборжасыс оз богтөсыны, а гражданскейг бөгтөны? Со мыж-вөсна: уголовней фелөжас-куча мыж вөчыгжас омөльсө вайоны госуларстволы, а оз сөмын өтка-жөзлы, а гражданскей-фелөжас-куча перыгыгылы сө-

мын судыс бурсо вöчö, сылыг либö öтветчикыслыг i бoгтöö сборјасыс. Ферт егкö став рöскoдсö судыдлыг оз вешты судебнеј сборјасыд-да, сöмын iчöтiкa вештöдсö гетыштö.

Öнi вiчöдлам кушöм сборјас да уна-ö бoгтööны граждaнскеј-делöјас-куза кассатсија-норaгöм-гетигөн.

Бoгтöö судебнеј пошлына. Быд кассатсија-норaгöмыс судөн вöчöм решенне-вылö Гражданскеј-Суд-Нуöдан 35 стaтъя-герти судебнеј пошлына бoгтöö жын-мындаыс, мыјда бoгтöö сiјö-жö делö-кузаыс судитчыны шыöдчигөн. А шыöдчöм гетигөн судебнеј пошлына мынтыгöө перјантор дон-герти. Перјан-торјыс-кö сулалö дaсгаң ветымын шaјтöз, судебнеј пошлына мынтыгöө öти прöчент (öти урөн быд шaјтыг), а кассатсија-норaгöм гетигөн (ми вылынжык шулим-нин) сöмын жын-мында,—сiз-кö, прöчент-жын. Перјан торјыс-кö сулалö 50 да 500 шaјтöз судебнеј пошлына шыöдчöм гетигөн бoгтöö кык прöчент-мында, а сiјö делö-куза кассатсија-норaгöмыс öти прöчент. Перјан-торјыс-кö сулалö 500 шaјтга дoнa, шыöдчöм гетигөн судебнеј пошлына бoгтöö 3 прöчент, а сещöм делö-куза кассатсија норaгöм гетигөн прöчентөн жынјөн. Сымда-жö (судебнеј-пошлына-мында) мынтыгöө шыöдчигөн сoдтöд местнеј-дoкoдö.

Норaгигөн пошлынаыс оз бoгтöы став перјан-тор донгыс, а сöмын сыыг мыјтöм-дон кассатсија-суд-пыр норaгöмөн көрaн сoдтöдсö. Шуам, перјыг-морт суд-пыр вöли перјö 200 шaјт гöм, судыд судитис сöмын 50 шaјт, перјыгыс гетö кассатсија-норaгöм, көсјö сoдтöд гöмсö—150 шaјтсö—перјыны. Сiјö 150 шaјтгыс i бoгтöö пошлынаыс кассатсија-норaгöм зетигөн, а оз-нин шыöдчигөн-моз став 200 шaјтгыс.

Пошлынаыг-öтaр кассатсија-норaгöмыс бoгтöö гербöвеј сбор öти шaјт. Сöмын перјан-торјыс-кö 25 шaјтыг донтöмжык, гербöвеј сборыс оз-на бoгтöы. Сегга бoгтöö кантселарскеј сбор судыг копiјaјас да мукöд гижöдјас делö-куза бoгтигөн, 10 урөн быд лiст-бокыс.

Унаөн шуасны гöл-крестанаыд-пö-öд оз вермыны мынтынытö сборјастö-ни пошлынатö судитчигад.

Сöвет гoсударствoыд гöл-јöзлы судитчигас отсалö-кoкнöдö. Адзö-кö, судитчыг мынтынысö оз вермы казтылöм рöскoдјасгö, суд вермö мездыны судитчыгöс судебнеј сборјасыг, сöмын колö судитчыглы корны судöс мездыны судебнеј рöскoдјасыг да бетны судлы справка iсполкомсаң либö сeльсöветсаң сборјас мынтыны вермытöм-јылыс.

Судебнеј пошлына нöти оз бoгтöы судö гетигөн, перјан-торјыслөн-кö доныс 10 шaјтыг ешaжык либö перјан-тор-вылас-

кө донсө оз поѣ пуктыны,— шуам, суд-пыр кагалыг батсө кор-
гөны либө суд видлалө кодлы кага гетны быдтыны, оз-жө бост-
сы пошлінаыд суд-пыр ужалөмыг дон да кага-көрым пержігөн.

Мыј јешщө колө щöщ пуктыны кассатсіја-нора- гөмкөд.

Закон щöктө кассатсіја-норасөмтө гетігөн гетны щöщ сы-
лыг копіјасө (мөд бумага-ліст-вылө гижөма сіјө-жө норасөмсө),
мөд судітчыгыслы (мыжаланаыслы) гетөм-вылө, мед сіјө төдіс
мыј-вөсна нарагөны да верміс асгаңыс мыјкө шуны (гижны),
гетны објаснеңне (норасөмлы гижны паныд гижөд). Мөдарга-
ңыс-кө судітчыгыс вөлі кык-кујім либө унжык, копіјатө колө
судад гетны сымда-жө, мед став мөдаргаңыс судітчыгаслы
суд верміс гетны норасөмлыг копіјасө. Судыг копіја пөлучі-
төм-бөрын вежон-тыртөз мөдар бокса судітчыг вермө гетны
објаснеңне кассатсіја-норасөм-вылө да норасан копіјаыскөд
гетны судө, гижөдыд сылөн мунас кассатсіја судө а копіјаыс—
норасыгыслы.

Кызіжык гижны кассатсіја-норасөмјас да објаснеңнејас
кассатсіја-норасөм-вылө висталам тајө нига-помас.

Кызі норасны судөбнеј пріказ-вылө.

Мукөд, посніджык да прөстөјжык уголовнеј да граждан-
скеј делөјассө судөда видлалө өтнас, өвідөтөлјасөс да і судіт-
чыгасөс корлытөг да вөчө судөбнеј пріказ. Шуам, робочөј
корсө ужавлөмыг дон. Рөсщөтнеј нјжка-серғыыс тыдалө, мыј
збыл абу мынтысөмаөс ужгыс да мукөд сөщөм делөјас, кодөс
өвідөтөлјастөг да засөдатөлјастөг поѣ судітны, вөчны судөб-
неј пріказ.

Судөбнеј-пріказ-вылө судітчыгас суд-решөңне-вылө-моз-
жө вермөны норасны областувса (губөрњаувса) судө. Срокис
нораснысө гөтчө решөңнејас-вылө норасан срок-мында-жө,
лыдөгысө срокис судітчыгаслы пріказсө јавітөмгаң.

Уголовнеј-делөјас-куѣа судөбнеј пріказ-вылө норасан срок
гөтчө даснол лун. Срокис заводітчө лыдөгысгыны пріказыс-
лыг копіјасө судітчыгаслы гөтөмгаң.

Татчө јешщө колө виставны,— прігөвөр-сергі шуөмсө вөчө-
ны сөмын кор прігөвөрыс вынгалас-нын, а судөбнеј-пріказөн
уголовнеј делөјас-куѣа шуөмсө пырыг-пыр-жө вөчөны. Сіѣ-кө,
норасыгылы колө кассатсіја-судас норасөм-гижөдас щöщ корны

судебней-приказсö (неладнö-кö вöчöма суд-даыд приказсö) вын-гöдтöз не вöчны шуöм-ногыс, а вöдчöгыштны.

Кызi норасны прiгöвöр-вылö, кор мыжаланаыс ез вöв суд-вылас.

Судыс-кö вöдлалiс делöсö судiтчыгтöг (мыжаланатöгыс) да вöчiс прiгöвöр, куjим лун-тыртöз прiгöвöр вöчан лунгааныс суд гетö судiтчыгылы (мыжаланаыслы) прiгöвöрыслыг копiјасö. Судiтчыг прiгöвöрлыг копiјасö пöлучiтöмгаң сiзiм лун-тыртöз вермö щöктыны делöсö вылыг вöдлавны судлы ас-дырjыс, се-кi колö вiставны судлы, мыj-вöсна ез волы суд-вылас. Суд вöдлалас судiтчыггаң шыöдчöмсö да збыль-кö некыз абу вер-мöма суд-вылас воны, шуам, jона вiгöма-ö, рöспута-вöсна да сiз возö,—суд шуö делöсö вылыг вöдлавны судiтчыгыс-дырji.

Тащöм прiгöвöрjас-вылад позö норасны i областувса (гу-бернаувса) судö. Срокис областувса судö норасныс гетчö 14 лун прiгöвöрлыг копiја пöлучiтöмгаң.

Прiгöвöрjас да решеньнејас-гертi вöчöм нужö- дöм-jылыг.

Закон-гертi прiгöвöр вынгалöм-бöрын пырыс-пыр-жö вö-чöны прiгöвöрын шуöмjассö. Прiгöвöрöн-кö мортöс мыждöма пукöдны пукöдан-iнын,—пукöдöны да сiз возö. Öткымыныг прiгöвöрын шуöм-гертi вöчöмсö вермöны нужöдны, шуам: 1) мыждöма мортыс-кö jона вiгмiс да вiгöм-вöснаыс оз поз прi-гöвöр-гертi вöчны; 2) Нужöдöны-жö прiгöвöр-гертi вöчöмыг, мыждöма мортыс-кö нöбасö, кагасö чужтöмгаң кык тöлыг по-масöм-бöрöз, 3) сесга, мыждöма мортлөн-кö овмöсат кущöмкö омöлтöр лöма: пöжар, лiбö семја-пыщкас öтка ужалыг кулö-ма да мукöдтöр. Нужöдöны прiгöвöр-гертi вöчöмсö, мыждöма мортöс пукавны пукöдöм-вöсна-кö овмöсыс вермас зуггыны. Прiгöвöрöн-кö пунктöма штрап мыждöма мортлы да мынтыны-сö мортыс штрапсö некыз оз вермы, мынтан кадсö вермöны нужöдны кваjt тöлыгöз да вöлiскi заводiтны перjыны лiбö вочасөн мынтöдны кваjt тöлыг-чöжнас.

Прiгöвöр-гертi вöчан сроксö нужöдны корны да лiбö ез-кö прiгöвöр шуöм-гертi вöчны да колö корны вöчныс, колö шыöдчыны прiгöвöрсö вöчыг судö, а мыждöма мортыс-кö олö мöд суд участок-улын, шыöдчöмсö колö мöдöдны сiјö олан-iн-са суд участокö.

Судыд пригөвөр-герти вөчөм сроксө-нужөдөм-жылыг шыөдчөмсө видлалиг-кежлө корө мыждөма мортсө, а оз-кө во, сытөг и видлалас.

Гражданскеј делөјас-куза мыјөн решеңнејассө вынөдасны пыр-і вөчөны. Гөм-кө перјыны судитөма, пыр-і кутасны перјыны, сөмын некыз-кө-нын оз поз пырсө перјыныс, сјөңужөдчыштас неуна. Сіз-кө шыөдчөмсө перјан-сроксө нужөдыштөм-живгыд колө гетны судитчигас.

Содтөд-решеңне корөм.

Судитчыгас, судөн решеңне вөчөм-бөрын сізім лун-тыр-төз мукөд-дырјыс вермөны судөс корны содтөд-решеңне вөчны. Шуам, судө-гетыг морт перјө мөд мортлыг 100 шайт, перјыгылыг көлуј вузалөмыг да 50 шайт ужјөза-гөм. Судыд судитис перјыг мортыдлы 100 шайттө, а 50 шайт ужјөза-гөм-живгыд решеңнеад абу-і гарыштолөма. Перјыг мортыд верміс судөс корны вөчны содтөд решеңне, став гөмсө сполна перјөм-вөсна. Овлө сіз, суд шуас перјыны өти мортлыг көлуј либө ембур, а решеңнеас оз вистав унаө да мыј перјыныс. Либө суд судитис перјыны мортлыг стрөјба, а кущөм стрөјба решеңнеас абу висталөма.

Частнеј жалөба (норасөм).

Судыд, судсө-нуөдигөн либө бөрінас, решеңне вөчөмыг-кынці, вөчө частнеј определеңнејас, шуам, корны абу суд-вылө кущөмкө свидителөс, либө мукөдтор-жылыг. Судитчыө індіс выл свидителөс, а суд шуис, оз-пө ков тенад свидителыд, либө суд бостис да видлаліс візму-жылыг венчөм, а сещөм делөыс видлавгө земельнеј-коміссіјаын, либө судыд ез куж дон пуктыны суд-пыр перјантор-вылө, ез бост кадын-гетөм-кассатсіја норасөмсө, кадын ез сет исполнителнеј лист да мукөд. Тащөм частнеј определеңнејас-вылө позө норасны, сөмын Гражданскеј-Суд-Нуөдан закон чукөрын-кө вескыда виставгө, мыј сещөм определеңне-вылө позө гетны норасөм. Гражданскеј-Суд-Нуөдан Закон-Чукөр індалөма кущөм определеңнејас-вылө позө норасны. (Суд-кө оз бост судө-пырыг-морт шыөдчөм-вылө паныда-шыөдчөм, либө гөм перјыгылыг вөча гөм-перјөм-жылыг шыөдчөм, либө делөсө-кө судыд кусөдіс суд-вылас перјыг-мортыс ез-во-да, да мукөд определеңнејас, мыј вөсна-ескө вермас лоны незакон-герти решеңнеыс).

Сегга-öd, он-кө İндав законад, мыҗыс да мыҗыс сөмын по-чө норасныд, норасөмыд частней суд-определењье-вылад вер-мас лоны зев уна даҗ быдҗама-пөлөс. Поснї делөҗаснад, кас-сатсїа норасөмсө-кө сетны выліҗыкса судө, сөмын сїҗө судсө лоө ужөн тыртөма. А вылысса кассатсїа судыдлөн-өд могыс сїҗө-жө, мыҗ і определењье вөчыс судлөн,—вөчны лучкїа при-гөвөр. Сы-вөсна определењье вөчыс судлы сетөма права ве-көдлыны даҗ веҗлавыны асгыс определењьесө. Сїҗөн,-і нора-гылы җик нїнөмла кассатсїа норасөмтө выліҗыкса судад сетныд.

Сїҗ-кө суд определењье-вылө, сы-вөсна-кө лоі незакон-сертї решењье вөчөмыс, поҗө норасны. Норасөмыд суд опре-делењье-вылө сетчө сїҗө-жө судө, кодї вөчїс определењьесө. Норасөмкөд щөц сетгө норасөм гїҗөдлыг-копїа. Копїасө се-төны мөдар бокса судїтчылы.

Частней определењье-вылө норасөм колө сетны гїҗїм лун-тыртөҗ определењьесө судөн вөчөмгањ. Норасөмыс частней-определењье-вылө граҗданскеҗ делө-куҗа гїҗгө областувса (губерњаувса) судө граҗданскеҗ-кассатсїа веҗсө, а областув-са (губерњаувса) суд-кө делөсө відлалїгөн вөчїс определењье-сө (гырыс делөҗас-куҗа)—норасны колө РСФСР-са Мед Ыҗ-ыд Судө.

Уголовней делөҗас-куҗа, кыткө-кө суд вөчїс не закон-сер-тї, даҗ незакон-сертї-жө определењьесө вөчїс, поҗө норасны кассатсїа судө, сөмын оз-нїн поҗ норасны определењье-өд-кө судыс судїтчысөс штрапуҗтїс, лїбө арестуҗтїс суд-вылын жура-лысөс кывзытөмыс, лїбө кассатсїаын норасөмсө відлавтөҗ-кө мыҗдөма мортлы суд пуктїс мыҗпыкөд (рочөн-кө „применена мера пресечения“).

Таҗө определењьеҗас-вылө оз і ков норасны.

Народней лїбө областувса (губерњаувса) судөн вөчөм-част-ней определењье-вылө колө норасны областувса (губерњаувса) судө уголовней кассатсїа веҗсө.

Вывтї дыр делө відлалөм нужөдөмыс уголовней да граҗ-данскеҗ судҗас-вылө поҗө-жө норасны. Та-вөсна норасөмлы не-кущөм срок абу лөсөдөма. Норасны колө РСФСР-са Мед Ыҗ-ыд Судө лїбө прокурорлы.

Колө оз волыны кассатсїа судө норагыҗлы.

Кущөмкө делө-куҗа судїтчїгөн мед-воҗҗаысөсө суд-вылө мы-жаланалы да доҗҗаналы закон-сертї лоө быҗ волыны. Уголсв-ней делөҗас-куҗа **мыҗа** мортөс, оз-кө во, суд-вылө вермасны

вајодны. Вермасны-жө мыжмөм мортөс вајодны гражданскеј делө-куза кага көрым да ужаломыс дон перјигөн. Судыдлы-өд колө ставсө бура төдмавны жуагны судитчыгјасыдлыс, сы-пон-да лоө быт воны судитчыгјаслы. Кассатсја-судыд оз-нын улыс-са судын-моз делөтө видлав, сені сөмын видлалөны кыңи судсө нуөдис да судитис-мыждис улысса судыд, сы-понда норагыгы абу быт воны кассатсја суд-вылө, ферт норагыгыд-кө воас, кассатсја-судыд вермас мыј-гурө жуагыштны сылыс, сөмын оз-кө во, вермөны сытөг делөсө видлавны. Областувса (губерна-увса) кассатсја-суд суд вөчан кад жывыс судитчыгјасөс жуөртө. Норагыс жуөртөм морт-кө воас суд-вылө, сылы гетөны кыв. РСФСР-са Мед Ыжыд Судлөн кассатсја-көллегијаыс норагөм-куза делө видлалан кад-жылыс оз жуөрт судитчыгјасөс да нора-гыгјасөс, а сөмын өшөдлө списөк (нимпас) код-лунө, кушөм де-лөјас кутасны видлавы.

Уголовнеј делөјас-куза вөчөм частнеј определеньејас-вы-лө норагөмјас областувса суд видлалө судитчыгјасөс жуөрттөг, а вежон воңжык өшөдө списөк код лунө кушөм делө кутас кассатсја-суд видлавны. Норагыс-кө воас делөсө видлалиг-кеж-лө, леңасны кассатсја суд-вылын сорнытны.

Гражданскеј-делөјас-куза вөчөм частнеј определеньејас-вылө норагөм видлалөны, кассатсја норагөмтө моз-жө.

Кыңи норагны вынгалөм пригөвөрјас да решен- њејас-вылө.

Пригөвөр либө решенье вөчөм-бөрын-кө, нораган срок-тыртөңыс судитчыгјас ез норагны, либө нораглісны-да кассат-сја вынгөдис улысса судлыс пригөвөрсө либө решеньесө, при-гөвөр либө решенье сы-бөрын вынгалө.

Өні мјанлы колө төдны, позө оз сещөм, вынгалөм пригө-вөрјас да решеньејас-вылө норагны?

Вөлөм кө мукөд-дырјыс позө норагны. Быд делө-куза за-коныд оз-жө лең вынгалөм пригөвөр да решенье-вылө но-рагныд.

Сіңнад өд мыждөма либө судитөма мортыд пыр кутас ну-жөдны делөтө, неокота-кө сылы судитөм гөмтө мынтыны либө пукөданінад пукынытө.

Закон леңө норагны пригөвөр либө решенье-вылө вын-галөм бөрын-кө вөліскі төдлісны, мыј пригөвөрыс либө решен-ьеыс абу лүчкј лөма.

Шуам, төдлісны мыј свидітельыд суд-вылас вігталёма төд-төг, а судыд сіјө вігталөмлы ескөмөн вөчіс прігөвөрсө лібө решенъесө, лібө судыд калым бөгтөма да сы-вөсна абу луч-кі—закон-герті вөчөма прігөвөртө лібө решенъетө.

Овлө—судыд решенъесө вөчигөн пыккіс кущөмкө мөд ре-шенъе-вылө, а сіјө решенъетө абу вынзөдөмаөг. Шуам, су-дыд решенъесө вөчигөн пыккіс волъемкоміссіја решенъе-вы-лө, а бөртінас областувса (губерњаувса) земельнеј коміссіја волъемкоміссіјаыдлыг решенъесө абу вынзөдөма. Сің-кө і су-дыдлөн решенъеыс оз-жө ло лучкі.

Каженеј өм лотајтыг суд-вылө вајіс документјас да мез-дыгіс мыжыс, а кымынкө төлыг-бөрын адзісны—документја-сыс вөлөмаөг лөжнејөг. Вермас лоны сещөм-тор, шуам: мен-гым, лөжнеј кырым-пасјас-герті бат-пыфді судітісны өм. а һедыр-мыгті төдлісны кырым-пасыд вөлөма лөжнеј. документ-јаслыг лөжлунсө колө петкөдлыны суд-пыр. Көдөс-кө суд мы-ждіс морт-віјөмыг, а мортыс вөлөма-кө-да ловја.

Суд прігөвөр лібө решенъе вынгалөм-бөрын-кө вөгсісны выл-торјас, помкајас сіјө делө-кучаыс, да төдөмөн-кө прігөвө-рыд лібө решенъеыд лөлөма һезакон-герті, колө прокурор-пыр щөктыны судөс вылыг відлавыны. Поъө-жө шыөдчыны вег-кыда республикаса прокурор лібө РСФСР-са Мед Ыжыд Су-дын јуралыг-дінө, сөмын ас рајјонса прокурорыд делөтө ре-гыджык вермас відлавыны да вөчны мыј колө. Участокса про-курорыд-кө оз пріміт шыөдчөмтө лібө оз көсјыг відлавыны де-лөсө, поъө норагны тсентралнеј прокуратураө.

Вынгалөм прігөвөрјастө, вылыг відлалөм-јылыг шыөдчөм-јасыг, мукөд уголовнеј делөјас-куча шыөдчөмјасыг моз-жө һе-кущөм сборјас оз бөгтны.

Коді вермө корны уголовнеј-делөјастө вылыг кыпөдны?

Прігөвөрнас-кө судыс мездөма мыжа мортөс, вылыг уго-ловнеј-делөтө кыпөдны вермө корны прокурор. Прігөвөрнас-кө мыждөма һемыжтөмыг, корны вермө делөсө вылыг відла-выны прокуратура, мыждөм морт, сылөн дорјыгыс, сылөн рөд-һајасыс да обшественнеј організатсіјајас ас шлен-вөснаыс.

Гражданскеј делөјас-куча вылыг делө відлалөм-јылыг вермөны шыөдчыны прокуратура лібө агныс судітчыгјасыс. Шыөдчыны поъө мыјкө-кө вылтор делө-јывыс, тыдовтчіс-лі, төдлісны-лі. Сроkyс шыөдчыныс выл-помка төдлөмгаһыс өті төлыг.

Сөгса вынгалөм прігөвөртө лібө решенъетө вермөны-жө вылыг відлавыны со мы-вөсна: шуам, судыд прігөвөртө лібө

решеньнетö вöчлöма јона незакон-серті, а судітчыгыд аслас пемыдлун-вöсна абу норасöма да норасан срок колöм-бöрад прігöвöрэд лібö решеньнеыд вынгалöма-нын. Корны вынгалöм прігöвöртö лібö решеньнетö вылыг відлавны колö областувса (губерњаувса) судын јуралыгыг лібö прокурорлыг, а мед бур лоö шыöдчан-кö уејздö прокурорлы-отсагыгы. Гражданскеј делöјастö вермöны відлавны решеньне вынгалöм-бöрын во-тыртöз. Јона тöдчана незакон-серті прігöвöр лібö решеньне вöчöмыд овлö, дерт, зев шоча, сы-вöсна вынгалöм прігöвöртö лібö решеньнетö вежлöмыд овлö зев-жö шоча.

Земельнеј коміссіја решеньнејас-вылö норасöм.

Возын мі пыр-на сорнытім кызі да кытчö норасны народнеј да областувса (губерњаувса) судöн вöчöм прігöвöрјас да решеньнејас-вылö. Народнеј суд, областувса (губерњаувса) суд да РСФСР-са Мед Ыжыд Суд, ужнас јітчöны мöда-мöд-ныскöд,—најö, кыз шуласны, öти судістемаыгöг. Емöг нöшта таяö судыс-öтдор мукöд судјас—земельнеј коміссіја да мукöд-сікас. Вензöмјас візму-вöсна, семја-кост-зыкјас, вöлöст да сікт-јаст-костса візмуöн јукöм-зыкјас (сіз-жö і ембур візмукöд-кö öтлаын јукöны) да візму вöдітöм-вöсна вензöмјас-јылыг народнеј суд оз відлав, а сы-вылö нарошнö лöгöдöма земельнеј коміссіјас.

Візму-вöсна вензöмјас крестана костыг да земельнеј обществолыг відлалö вöлöстувса земельнеј коміссіја, сетчö і колö шыöдчыныс сещöм делöјас-кузаыс. Гражданалöн-кö лібö земельнеј обществолöн вензöмыс лыбас візму да сіјöс вöдітöм-вöсна учрежденьнејаскöд (сöветскеј кöзајствокöд, пабрік-кöд да сіз возö), лібö выл-ногөн візму јуклыгöгөн лыбас вензöм, колö шыöдчыны уездувса земельнеј коміссіјаö-нын.

Шыöдчыны вöлöстувса земельнеј коміссіјаö позö кывјөн лібö шыöдчöм-гіжöмөн.

Вöлöстувса земельнеј коміссіјаөн вöчöм решеньне-вылö позö-жö норасны. Касатсіја-норасöмсö колö гіжны областувса (губерњаувса) земельнеј коміссіја-ным-вылö да сетны решеньне-сö вöлöстувса земельнеј коміссіјалы. Норасöм сетан срокыс кык вежон. Вöлöстувса земельнеј коміссіја касатсіја-норасöмсö став делöнас мöдöдö областувса (губерњаувса) земельнеј коміссіјаö, кык вежонја срокөн-жö.

Кык вежон-тыртöзыс-кö, решеньнесö лыфöмган судітчыгыс вöлöстувса земельнеј коміссіјаөн вöчöм решеньне-вылö оз

вермы нораснысö (вiгмiс, рöспута бoгтiс да мукöдтор-вöсна), колö шыöдчыны вöлöгтувса земельней комiсгiјаö да выль срок корны нораснысö. Выль срок коран шыöдчöмкöд да касатсiја-норасöмкöд щöщ колö мöдöдны (сетны) вöлöгтувса земельней комiсгiјаö справка мыјла ен вермы сетны кадын касатсiја-норасöмтö (ескöданпас öктса сöветсаң либö вöлöгтувса iсполкомсаң, öвiдiтелство врачсаң либö пельшарсаң да сiң воэö).

Вöлöгтувса земельней комiсгiја-кö выль срок касатсiја-норасöм-вылö оз сет (оз нужöд), позö вöлöгтувса земельней комiсгiјаöн срок нужöдтöм-вылö норасны областувса (губерњаувса) земельней комiсгiјаö, да сетны вöлöгтувса земельней комiсгiјаö, мед сiјö ачыс мöдöдас областувса (губерњаувса) земельней комiсгiјаö.

Областувса (губерњаувса) комiсгiја-кö выль срок касатсiја-норасöмлы оз-жö сет, позö јешщö-на норасны воэöжык, Наркомземö—вiзму венјас веккöдлыг кольегiјаö (шугö рочөн „Особая Коллегия Высшего Контроля по Земельным спорам“). Норасöмкöд колö щöщ мöдöдны öтлаын постановленьнегыс копiјаяс, мыј-серти öткажитiсны сетны выль сроктö норасöм-вылад.

Вöлöгтувса либö үездувса земельней комiсгiја решеньне-вылö норасöмјастö веккыда сетны Мед Вылыса Особеј Кольегiјаад оз ков. Сiңтö сенi норасöмтö да фелöтö оз вiдланы. Колö первој мöдöдлыны областувса (губерњаувса) земельней комiсгiјаö да сенi вiдлалöм-бöрас (вöлöгтувса земельней комiсгiјалыг незакон-серти вöчöм решеньнесö-кö вынгöдiс областувса земельней комiсгiјаад, либö вiдлалана фелöсö ставнас-кö бöр кусöдас) вöлыг мöдöдны Особеј Кольегiјаö.

Особеј Кольегiјаад норастöз војдöр, колö бура законјас тöдыг мортлыг јуагны: збыль-ö ем земельней комiсгiја решеньне-ас нелучкыс, незакон-серти вöчöмыс, емöг-кö вöлыгтi i сетны сетчö норасöмтö.

Сегса норасöмтö-кö мöдöдан ачыд веккыда Особеј Кольегiјаад, а он земельней комiсгiја-пыр, норасöмыдкöд колö щöщ мöдöдны земельней комiсгiјалыг решеньнејасыг копiјаястö. Решеньнетö мöдöдтöг-öд сен зев сöкыд тöдныд лучкiб, закон-серти-ö вöчöмаöс решеньнетö.

Особеј Кольегiјаад норасöм-кузаыд земельней комiсгiја-ыдлыг решеньнејастö вiдлалас да оз сет вынсö: 1) решеньне-ыс-кö законыслы паныд мунö, 2) абу-кö сöвет госуларстволы да ужалыг-јöзлы колан-ногөн вöчöма, 3) суд-вылын-кö судит-чысјас да öвiдiтелјас вiсталöм-серти тöдчöмөн ез ков судитны

сізі, қыз судітісны, 4) решеңне-кө земелнеј коміссіјалөн судітчыс-пыыг кодөскө јона өбөдітөма да өбөдітөм-вөснаыс вермас торкғыны сылөн өвміссыс, крестанствоыс.

Тащөм, земелнеј коміссіјаөн вөчөм Һелучкіјас-вылө Особеј коллегіјаө норасны Һекуіщөм срок абу лөгөдөма. Норасны пощө көтә қоң-во мыгы.

Сөмын тащөм Һелучкіјас-вөснаыд областувса (губернаувса) земелнеј коміссіјаөн решеңнесө вөчөм-бөрын колө Особеј Коллегіјаад регыджык норасны, медым регыджык Һелучкісө веккөдны; візмутө-кө-өд дыр-кежлө қолан кодкө-ордө, бөртө бөгтны сөкыд-нын лөб, дај өбөдітөма мортыслы сөкыд дыртө відчігны.

Земелнеј коміссіјалыг решеңнесө вылыг відлавлөны і вынгалөм-бөрас-нын, воггасны-кө кущөм-кө фелөыслыг збыллунсө петкөдлыг выльторјас (обстоятельствојас) да сы-вөсна-кө решеңнетө вөчлөмаөг төдчөмөн Һезакон-серті. Сіз-жө вылыг відлалөны суд-кө прігөвөрөн шуліс свідітельјаслыг вігталөмсө. документјассө-лі пөрјалөмөн, лөжнејөн. Тащөм торјасыс-вөсна вынгалөм решеңне-вылө пощө норасны. Сроkyс нораснысө төлыг, фелө-јывгыс збыллун төдлөм кадгаң. Особеј Коллегіјаө норасөм сөтөм-вөсна вынгалөм решеңне-сертіыд вөчөмсө оз дугөдны (шуам, мутө јукөны земелнеј коміссіја решеңне-серті). Откымыныг-нын, кор норасөм-сертіыс пощө нафејтчыны норасөм-могмөдөм-вылө да фелөыс-кө сөщөм, оз пощө дыр-кежлө қолны кодарө-кө шутөг,—сөмын сек Особеј Коллегіјаыд пырыс-пыр-жө шуө відчіглыны (дугөдлыны). Шуам, земелнеј коміссіја аслас решеңнеөн шуіс судітөм керкасө места-вылыг мөдлаө нуны. Областувса земелнеј коміссіја выноөдлөма сіјө решеңнесө. Решеңне вынсөдөм-бөрын-нын судітчыс сөтис норасөм Һезакон-серті вөчөм решеңнеыд-вылө Особеј Коллегіјаө. Тащөм фелө відлаліг ад ферт лөб земелнеј коміссіја шуөм-серті вөчөмыг сувтөдлыны норасөм відлавтөқыс. Відлавыныс оз дыр Һужөд: віжөдлас-да лісө пырыс-пыр өткажітас норасыглы, лібө Һезакон-серті-кө вөчөма решеңнесө земелнеј коміссіјаыд, корас ставнас фелөсө да вылыг відлалас. Оз-кө бөгтчы вылыг відлавыны, өткажітас-кө, норасыглы мөдөдас јуөр решеңне вөчыг земелнеј коміссіја-пыр.

Норасөм-кущөыд-кө Особеј Коллегіјаыд решеңнесө вөжас, јуөртө норасыгдылы оз мөдөд, а мөдөдас фелөсө вылыг відлавыны кущөмкө земелнеј коміссіјаө (областувсаө-лі, ујездувсаө-лі, вөлөгтувсаө-лі). Секі земелнеј коміссіјаыд норасыгтө вылыг корлас.

* * *

Тажә ыгаас жеңыҥка лоі гижәма кыҥи да кытчә колә норагны судјасән вөчәм пригөвөрјас да решеңнејас-вылө. Та-јылыг крестаналы быдөнлы колө төдны, медем вермыны да кужны дорјыны асгыныс правасө суд-воҥын. Гырыгжык да јона җугөма фелөјас-куҗа крестанаыдлы аслыныс сөкыд законән сетөм праватө коргны. Сы-понда Сөвет власт төждыгө вогтавны јуріҥическеј консултатсіјас. Сені крестанаос велөдөны да отсалөны налы правасө коргны.

Ферт, норагны судөн-вөчәм пригөвөрјас да решеңнејас-вылө колө сөмын кор ем-кө мыј-вылө норагныс. Абу-кө некушөм пыкөд—судыд-кө закон-герті пригөвөртө либө решеңнетө вөчөма сек көт і нораган некушөм пөльза оз ло, сөмын кад воштан да гөм виҗан, ужсө судјасыдлы содтан, фелөсө нужјөдлан, сеога нектор. Сөвет-власт судјаслы щөктө бура видлавны норагөмјассө ужалыг-јөзлыг, сөмын сы-герті оз поҗшуны, мыј быд норагөм вермас могмыны. Могмас норагөмыд—законән сетөм праватө-кө увтыртисны, неладнө-кө судіҥисны, а ез-кө, некушөм пөльза норагөмыд оз ло.

М ö д ж у к ö н.

Кызі гіжны норасөмјас уголовнеј да гражданскеј делөјас-нуға.

1-öd №.

Шыөдчөм решење-вылө норасан срок кужөдөм-јылыг*).

Сыктыв уездувса 2 участокса Народнеј Судө.

вөлөгтувса
граждаһын Петров Иван Петровичсаң.

Ш ы ö д ч ö м.

Кармановлыг ме вөлі суд-пыр перја керкасө лептігөн ужалөмыг 80 шайт. Народнеј суд сіјө делөсө відлаліс октабр 6-öd лунө 1927 воө. Решење нас ме колі недоволен. Октабр 20-öd лунө норасан срокыс помагіс, а срок-тыртөзүс кассатсіја-норасөмсө сетны, вігөм-вөсна некыз ег вермы. Щөщ мөдөда таяө шыөдчөмкөд ескөданпас врачсаң (больничаыг) да кора народнеј судлыг менгым касатсіја-норасөмсө примітны да мөдөдны Облагтувса судө.

Шыөдчөмкөд мөдөда: 1) больничаыг сетөм ескөданпас 25-öd № октабр 23-öd лунса да 2) кассатсіја-норасөм.

Іван Петров.

1927-öd во Октабр 23-öd лун.

*) Щөщ і прігөвөрјас-вылө.

Кассатсіја норасём народней суд прігөвөр-вылө (нєзакон-герті суд-делөсө відлалөмыг да помөзыс мыж тужавтөмыг).

Комі областувса судө Уголовней Кассатсіја Вежөсө.

Сыктыв уездувса, Шляпкін сиктса,
Палауэса вөлөтса гражданын Кокша-
ров Петр Павлөвичгаң.

Кассатсіја-норасём.

.....участокса народней суд Сыктыв уездын відлаліс уголовней делө, асланым вөлөтса гр-н Матвежевс менгым вөв гугалөмыг мыждөм-куэа, да 1927-во сентябр 14-өд лунгаң прігөвөрөн Матвежев Оңдрөјөс мездіс, дорјіс,—вөлыг корөм 50 шайт донсө шуіс меным Матвежеваң нє перјыны.

Прігөвөрыс народней судлөн ез ло закон-герті со мыж-вөсна:

1) делөсө відлалігөн суд-вылын өті заедатель мыжа мортлы вөлі рөфна.

2) Кодлыг ме вошөм вөвсө нөблі, сіјө менгым вөвсө, вөшан аскінас адзылөма Матвежев-ордыг бурещ вузалігас. Важ вөв көчажынд, кодлыг ме вөвсө нөбі, асгыс вөвсө бура-на төдө, сөмын судыд менгым ез кывзы-да сіјөс ез-і корлы суд-вылас јуагныс.

3) Вөв гугалыгыс вөв-картаө ускөдөма пуртсө. Сіјө пуртыс суд-вылын вөлі, а samej сіјө пуртсө вөв гугалан луннас адзылөмаөг мыжа морт-ордыг. Пурт адзылыг свідітельјассө ме судлы щөктылі јуагны, а судыд ез і корлы најөс суд-вылад.

Ташөм нєлучкіјассө судыд вөчіс-да ферт прігөвөрыд нєлучкі-жө і лоі.

Ме областувса судса касатсіја-вежөсөс кора прігөвөрсө народней судлыс нє вынсөдны да мөдөдны мөд судө вылыг, буржыка відлавны.

Мөдөда щөщ справка сельсөветгаң, мыј збыль свідітель Петров рөфна мыжа Матвежевлы.

Кокшаров Петр.

Кассатсіја-норасём народней суд прігөвөр-вылө. (Незакон-сер-ті мыждёмыс делёсө кусёдны корём).

Комі областувса судса Уголовней Кассатсіја Вежёсё.

Јагдор сіктса, Тебра вёлөтса, Сык-
тив уездса граждаһин Лебедев Гергеј
Павлөвичсаһ.

Кассатсіја-норасём.

Народней суд аслас прігөвөрөн мај 10-öd лунө 1927-öd
воö менө мыждіс уголовней закон чукөрсса 1 торса 168 став-
та-серті кык во-кежлө пукавны да ембур менгым бөгтны.

Народней судлыс прігөвөрсө ме лыдфа Һелучкіён, і со мы-
јас-вөсна:

Өті-кө, судыд меным судтө вөчөм-јылыс ез і јуөртлы да
відлалөма делёсө метөг. Судсө вөчөм-јылыс ег төдлы да суд-
вылө вольтөм-вөсна ме ег вермы збыльсө петкөдлыны, ачы-
мөс мездөм-вөсна.

Мөд-кө, судыс-өд шуөма, мыј гөмсө мем сетісны вузалөммөс-
кыс, а ез краһітны сетны. Сіқкө һемыс і вөлі мыждынысө менө.

Көјмөд-кө, судыс менө мыждөма сөм јөзлыс бөгтөмыс да
пукавны-кынці прігөвөрөн шуөма і ембурөс бөгтны (конфіс-
кујтны), а уголовней закон чукөрыд сецөм мыжыд оз щөкты
мыждөма мортлыс ембурсө мырдыны.

Тажөјас-вөсна ме кора народней судлыс прігөвөрсө Һе
вынөдны да делёсө мыжтөм-пондаыс бөр кусөдны.

Гергеј Лебедев.

Мај 10-öd лун 1927-öd во.

Кассатсіја-норавом народней суддн вочом решењье-вылө.

Комі областувса судса Гражданскеј Кассатсіја Вежосө

уездувса

вөлөттса гражданин Чернышев Иван Олөксејевичаң.

вөлөттса гражданин Смоленкөд суда делө-куза.

Кассатсіја-норавом.

Фекабр 15 лунө 1926-өд воө народней суд участка уездувса, аслас решењьеон шуис перыны меаң 40 шајт да 5 шајт судебней сборјас вештыны.

Тажө решењьесө народней судлыг ме шуа нелучкиөн, со мыјјас-вөсна:

1) Ме судлы щөктылі делө-динас щөщ пуктыны ескөданпас скөт доктораң. Сіјө ескөданпас-сертыс нөбан вөлыслөн емөг зарокјас: (гіжны кущом зарокјас вөліны вөлыслөн)

Судыд сіјө документтө делөад ез пукты, а мыј-вөсна, меным весіг ез і вігтав.

2) Ме судлы суд завоітчытөздыс-на индылі евідітелјасөс, кодјас вермісны ескөдны, мыј Смоленвыс вузалігас вөлыслыг зарокјасө збыл зөбөма, мед ме ог гөгөрво. Судыд индөм евідітелјастө ез-жө корлы суд-вылад.

Вөвлөн вузалігас вөлөмны зарокјас, а вузалыгыд мем ез вігтав, сы-вөсна ме уголовней закон чукөрын 189 статта-серты бөр верма өткажітчыны вөвсыд да шугөм донсө не мынтыны.

3) Ферт, судыд сецөм нелучкіјасөсө суд нуөдігөн вөчаліс да решењьеыд ез-жө ло лучкі, сы-понда ме кора народней судлыг решењьесө не выноөдны да кора мөдөдны мөд народней судө вылыг відлавыны.

(Кырым).

во, төлыо, лун.

Кассатсіја-норасём-вылө обясненье-гіжөд.

..... областувса (губерњаувса) судö Гражданскеј Кассатсіја Вежсö.

..... уездувса

вөлөтса граждaнн Смолев Иван Ивановичсаң, суда делö-куза Иван Олөкгејевич Чернышевкөд.

Кассатсіја-норасём-вылө обясненье-гіжөд.

Декабр 15 лунö 1926 воö участка народней суд менам шыөдчөм-герті аслас решеньеөн шуис Иван Олөкгејевич Чернышевлыг меным перыны вузалөм вöлыг 40 шајт да 5 шајт судебней рөскөдјас-вылө. Народней судөн вөчөм решенье-вылө Чернышев сетөма кассатсіја-норасём да корö решеннесö не вынөдны. Сöмын кассатсіја-норасёмас гіжөмсö, помкајассö, мыј-вöсна колö решеннесö не вынөдны оз поң пыдди пуктыны, со мыјјас-вöсна:

1) Граждaнн Чернышев норасө, судыд-пö абу пуктөма делөө скөт докторсаң вөв зарокјас-јылыг ескөданпас. Сöмын-өд уголовней закон-чукөрд 196 статта-герті, вөвлөн-кө вөліны зарокјас колі віставны-шыөдчыны пырыгтөм-пыр-жө нөбөм-бөрас, а сіјө шыөдчис вожын-мыгті. Вөвсö нөбігөнтүјтөм-вöсна бөр сетөм-јылыг да тыр-дон нөмынтөм-јылыг некушөм шугөм ез вөв.

2) Сөгса норасыг гіжө, суд-пö менгым индөм свідителјас-сөс ез јуаг. Суд ез јуаг свідителјассö, ме гражданскеј суд нуөдан закон чукөрсa 130 статта-герті сылыг индөм свідителјассö ег лең јуагнысö: најө ме-вылө лөгөг віңмуыг зыкгөм-вöсна-да.

Тајө вісталөмјас-гертіыс ме кора народней судлыг решеннесö вынөдны, а кассатсіја-норасёмсö пыдди не пуктыны.

Тајө гіжөдлыг щөң пукта копјасö норасыглы сетны-вылө.

(Кырым).

Кассатсіја-норасём судебној приказ-вылө гражданскеј делө-куза.

Комі областувса суд Гражданскеј Кассатсіја Вежөсө

уездывса

вёлөтса _____ сиктса гражданка
Карманова Педөра Ивановнагъ. Нар-
суд _____ участокса _____ №-раграж-
данскеј делө-куза.

Кассатсіја-норасём.

1927-öd воө, мај 15-öd лунө Иван Олъкгејевич Смолев бурөн лөгөдчис да көсжыгис мынтыны кага-көрым быд төлыг 8 шайт. Лөгөдчөмсө вынгөдис народнеј суд. Сөмын Смолевид ез кут кага көрымтө мынтыны. Сы-понда ме шыөдчыли _____ участокса народнеј судө: корлі Уголовнеј Суднуөдан Закон чукөрсä 210 статъа-герты да 1927 воө мај 15 лунын суд-вылын бурөн лөгөдчөм протокол-герты сетны судебној приказ. Народнеј судыд судебној приказтө ез сет. А Гражданскеј суднуөдан закон чукөрсä 210-öd статъа-гертыд суд-вылын бурөн лөгөдчөма делөяс-куза, оз-кө лөгөдчөм-көсжыгөм-гертыс лөгөдчыгыс мынты, судлы быт колө судебној приказтө вөчны.

Сөм перја өтка (частнеј) мортлыг, суд-вылын мынтыгыны шугөм гөмсө ез-нын мынты кык төлыг. Менам сөм-пержан праваыс вынгөдөма вөли суднас, некущөм содтөд доказательство-яс тајө делө-кузаыс сөгга оз ков. Судлы, судебној приказсө коліс вөчны, а сіјө мыла-кө ез вөч, сы-вөсна ме кора щөктыны _____ участокса народнеј судөс відлавны менгым шыөдчөмсө да вөчны судебној приказ.

Тајө норасём-дінө щөщ пукта: 1) талыг копіјасө, 2) народнеј судө сетлөм шыөдчөмсө, судебној приказ вөчны корөм-жылыг, 3) Суд-вылын бурөн лөгөдчөм-жылыг протоколлыг копіја да 4) шыөдчөм гижөдлыг копіја.

(ишфж)

Карманова Педөра.

1927-öd во, Август 23-öd лун.

Областувса судса Гражданскеј Кассатсија Вежөсө

ујездувса

вөлөттса гражданын Мікушов Петр Ивановичаң.

Нарсуд _____ участокса, 1927 өд вога

№-ра делө-куза.

Кассатсија-норавөм.

Март 12-өд лунө 1927-өд воө _____ участокса народнеј судфа, судебнеј приказон шуис перјыны мегань Парфенов Иван Јогоровичлы сізімдас шайт өм. Ме думыз, народнеј судфалы ез ков тајө делө-кузаыс вөчны судебнеј приказ, а колі вөчлыны суд і со мыјјас-вөсна:

1) Мі Парфеновкөд суд-вылын бурөн лөгөдчылім. Ме көс-јығи сылы мынтыны 70 шайт августын 1926-өд воө, мынтаскө сек-кежлө меным ужјөз гражданын Иванов. Август төлыгыд ескө-і колі-нын, да ме Парфеновлы ег-на вермы мынтыныд, сөмын сіјө суд-вылын бурөн лөгөдчылөмсө ме ег-на торк, гражданын Иванов мем ужјөзсө ез-на мынты сіјөн і ме ег-на вермы мынтысныс.

2) Көт шуам Парфеновлы ужјөз мынтан срокыс і тырі август 1 лунө, судфаыд судебнеј приказтө ез-нын вермы вөчнысө, кык төлыгга унжык нин мынтан срок тырөмаң колі-да (Гражданскеј закон чукөрсә 211 статъаын 2 пункт).

Сы-вөсна ме кора народнеј судфалыг судебнеј приказсө не вынөдны, а делөсө мөдөдны відлавы суд-вылын.

Щөщ тајө норавөм-динө пукта талыг копіјасө.

Мікушев Петр Иванович.

1927-өд во, Март 17 лун.

8-öd №.

Содтöд решенъне вöчны корöм.

уездувса уцастокса народней судö
..... уездувса
вöлöгтса гиктса гражд-
данин Истомин Јогор Педöрöвичсаң.
Öлöксан Тупјуровкöд судитчана делö-
күза.

Содтрöд-решенъне вöчны корöм.

(№ гражданскеј делö-күза).

Јанвар 20-öd лунö 1927-öd воö народней суд аслас решенънеон шуис перјыны меным Тупјуров Öлöксангаң 200 шайт гöм да 4 шайт суд рöскодјас вештыны, а решенънеас вегигкыв абу шуöма менгым бозтлöм паг да часи Тупјуровлыг бöр перјöм-јылыг. Суд-вылын Тупјуров ез öткажитчы сижöясöс бозтлöмыг да i свидителъјас сиз-жö висталисны, а судыд буракö решенънесö вöчигөн вунöдöма часисö да пассö Тупјуровлыг перјöм-јылыг.

Сы-понда, гражданскејсуд нуöдан закон чукöрсa 181 статья-серти ме кора народней судöс вöчны сижö делö-күзаыс содтöд решенъне, менгым часисö да пагöс Тупјуровлыг перјöм-јылыг.

Тажö норасöм-динö щöц пукта талыг копиясö.

Истомин Јогор.

Март 24-öd лун 1927 во.

9-öd №.

Народней судöн вöчöм постановленъне-вылö частней-норасöм.

Коми Областувса судса Уголовней Кассатсия Вежöсö
..... уездувса

вöлöгтса гражданин Митреј Иванöвич Потаповсаң.

Частней-норасöм.

Менö мыждöны Марја Розановаöс вижигөн вижыгыслы отсагöмыг. Ме судлы инди ассаң свидителöс, Лафимер Павлович Мешцерјаковöс да суд аслас заседанъне-вылын јанвар 20 öд лунö 1927-öd воö шуис менгым индöм свидителтö некорны, а судсö вöчны март 15-öd лунö 1927-öd воö.

Народней судлыг заседанье-вылас шуомсö ме лыдфа неладнөн, со мыж-вöсна:

Ме асган индi свидительö Мешцеряковöс. Мыж вöчыгöс тужалгөн—дознанье да гледство нудигөн сижö вiставлiс—ноябр 2-öd лун вој-вылö, кор вöли мортсö вiжмаог, ме бурещ сы-ордын гоститi, 300 километр-сајын мортсö (Розановаöс) вiжан-инган. Тажö вiсталöмсö свидительлыс суд-вылын, дерт, колö жона пыддi пуктыны, сы-вöсна колö корлыны Мешцеряковöс суд-вылö свидитель-пыддi. Ме кора судлыг распорядительней заседанье-вылын шуомсö невинсöдны да щöктыны корны суд-вылö менгым индöм свидительöс.

М. I. Потапов.

Январ 24-öd лун 1927 во.

10-öd №.

Гражданскеј делö-кужа судөн вöчöм определенье-вылö частней норасöм.

Комi Областувса судö Гражданскеј Кассатсија Вежсö уездувса

вöлөгтса гiктса гражданiн
(нiм, вiч, ов).

Народней судөн вöчöм частней определенье-вылö норасöм.

уездын участокса народней суд-пыр ме вöли пержа Шуктомов Тикөн Никоновичлыг да Кузкоков Олöк-сеј Митрејевичлыг 700 шажт гöм. Народней суд декабр 6-öd лунö 1926-öd воö шуiс (определитiс) делöсö бöр кусöдны. Законней срокыс-пö пержынысö суд-пырыс тьрöма-нын-да. Сегга менгым делöсö ез i вiдлавны суд-вылын. Сижö определенье-сö ме лыдфа неладнөн со мыјас-вöсна (гiжны мыјас-вöсна):

1) Тырис-ö меным суд-пыр гöм пержан срокыс колiс судлы суд-вылын заседательясöс корлöмөн бура тöдмавны, а езков судфалы öтнаслы судсö вöчтöз шуны.

2) Кöт шуам судыс бура тöдмалiс да адiс—суд-пыр пержан срокыс колöма-нын,—ме-öd гражданскеј закон-чукöрса 79-öd статфа-герти верми судлыг корны суд-пыр пержан сроксö ну-жöдны. Сегга-öd суд-пыр пержан срокыс кöт-i колi, судлы езков делöсö кусöдны, суд вöчан лунјасас, а колi вöчлыны судсö да сени вiдлалöм-бöрын вöлыкi кодарас-кö шуны, пержыны-лы, откажитны-лы. Сы-понда ме кора судлыг определенье-сö не вынсöдны да щöктыны судлы менгым делöсö вiдлавны суд-вылын.

Тажö норасöм гiжöдлыг щöщ ыста народней судö кык копија.

декабр 9-öd лун 1926 öд во. (Кырым).

11-öd №.

Нөжжө суд нүөдөмые норасөм.

Комі областувса Земельнеј Коміссіјаө

уездувса

вөлөгтса

гиктса гражданын

(ным, вич, ов).

Норасөм.

Август 25-öd лунө 1926-öd воө-нын ме вөлөгт-
увса земельнеј коміссіјаө сетлі шыөдчөм. Волземкоміссіја-
лыг корі (гіжны мыј-жылыг сетлөма шыөдчөмсө); сы-куза-жө
шыөдчылі, сентябр да октябр төлыгжасын, а волземкоміссіја
өнөз-на нөмтор ез шу, кор көсјө відлавны. Кора щөктыны вө-
лөгтувса земельнеј коміссіјаөс регыджык відлавны менгым
делөсө.

(Кырым).

Январ 2 лун 1927-öd во.

12-öd №.

**Суд-вылө вольтөм-вөсна өин-сајын судөн вөчөм прігөвөр-
вылө гіжөд.**

.....участоксауездувса Народнеј судө.

.....уездувса

вөлөгтса гражданын (ным, вич, ов).

Прігөвөр-вылө гіжөд.

Февраль 2 лунө 1927-öd воө народнеј суд метөг вөчөма
прігөвөр менө мыждөм-жылыг уголовнеј закон чукөрсө
статта-серти. Прігөвөрлыг копіясө меным сетісны февраль 12-öd
лунө 1927-öd воө. Суд-вылө ме ачым волыны некыз ег вер-
мы со мыјјас-вөсна (гіжны мыјјас-вөсна).

Сы-вөсна ме кора народнеј судөс делөсө вылыг відлав-
ны ме-дырји, мед ме верма сетны суд-вылын делө-кузаыс об-
жаңеңеңе.

Тажө гіжөд-дінө шөщ пункта ескөданпас мыј-вөсна ме ег
вермы волыны суд-вылө.

(Кырым).

Февраль 15-öd лун 1927-öd во.

13 öd №.

Шыөдчөм уголовней делө вылыг видлалом куза.

Комі областувса Прокурорлы.

..... пукөданінын пукалыг
гр-нааң (нім, віч, ов).

Шыөдчөм.

..... уездувса участокса народней суд фев-
раль 15-öd лунө 1925-öd воө прігөвөрөн менө мыждіс (гіжны
кущөмыг) Уголовней Закон чукөрса статта-куза (гіжны
кущөм наказанье).

Областувса суд народней судлыг сіјө прігөвөрсө вынөд-
ліс да прігөвөр вын-улө пырөм-бөрын менө пукөдісны пукө-
данінө. Оні тајө делө-кузаыс ставыс воггіс. Вөлөмкө, менө
мыждан документјасыс (гіжны кущөм документјас) лөжнејс.
Сіјө документјассө (гіжөдјассө), мыј-серті менө мыждылісны,
лөжнејөн шуіс суд мај 12-öd лунө 1926-öd воө аслас прігөвө-
рөн да сіјө прігөвөрыс вын-улө-жө-нін пыріс.

Сы-понда ме кора, менө мыждөм делө-кузаыс вылыг төд-
мавны (следствіје) да вылыг делөсө судын кыпөдны.

Тајө шыөдчөм-дінө пукта: 1) судлыг вөчөм прігөвөрсө,
коді вісталө лөжлунсө менө мыждан гіжөдјаслыг да 2) менө
мыждан февраль 15-öd лун 1925 өд воа прігөвөрлыг копјасө.

(Кырым).

декабр 1926-öd во.

14-öd №.

Областувса Прокурорлы.

..... уездувса
вөлөгтса гражданынааң (нім, ов, віч).

Шыөдчөм.

..... уездувса участокса народней суд прі-
гөвөрөн менө шуіс мыжаөн Уголовней-Закон-чукөрса
статта-серті. Прігөвөрыс пыріс вын-улө да ме оні нуа мыж-
пыкөд (гіжны көні).

Ме кора делөсө судыг корлыны да відлыны: закон-сер-
ті-ө сіјө вөчөма прігөвөрсө, со мыјјас-вөсна (гіжны мыјјас-
вөсна).

(Кырым).

(лун, төлыг, во).

Јуөртас.

Мед-воzza јукөн.

лїстбок.

Мыҗла быд мортлы колө төдны кызі норасны суд-прігөвр- јас да решењејас-вылө	3
Суд-прігөврјас-вылө да решењејас-вылө позө норасны . .	4
Кушөм судјас відлалөны суд-прігөврјас да решењејас- вылө норасөмјас	5
Кызі відлалөны прігөврјас-вылө да решењејас-вылө нора- сөмјастө	7
Прігөврјас да решењејас-вылө кассатсіја-норасөм сетан срок	8
Норасан срок кольөм-бөрын вьлө срок корөм	9
Кызі колө лыффыны прігөвр да решење-вылө норасөм сетан сроксө	10
Кытчө колө сетны кассатсіја норасөмтө	11
Коді вермө норасны кассатсіја-судө	11
Мыҗык колө гіжны прігөвр-вылө норасан гіжөдө	13
Решењејас-вылө кассатсіја-норасөм	16
Кушөм сборјас (сөмөн) бостө суд норасан гіжөдјасыг, гражданскеј делөјас-куза	19
Мыҗ јешщө колө шөщ пуктыны кассатсіја норасөмкөд . .	21
Кызі норасны суфебней пріказ-вылө	21
Кызі норасны прігөвр-вылө, кор мыжаланаыс ез вөв суд- вылас	22
Прігөврјас да решењејас-серті вөчөм нүжөдөм-јылыг .	22
Содтөд-решење корөм	23
Частней жалөба (норасөм)	23
Колө оз воыны кассатсіја судө норасылы	24
Кызі норасны вынсалөм прігөврјас да решењејас-вылө .	25
Земельней коміссіја решење-вылө норасөм	27

Мөд јукөн.

Кызі гіжны норасөмјас уголовней да гражданскеј делөјас-куза	31-41
--	-------

Ив. № 4893

7664

	КОМИ-У
	3-1671

ДОНЫС 15 УР. <к>

цена 15 коп.